

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

Marie Ročovská

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pastorační a vzdělávací činnost českobudějovické Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti od
založení po současnost

Pastoral and educacional activity of the Congregatio Sororum a Sanctissimo Sacramento in
České Budějovice since it's establishment to the present.

Marie Ročovská

Vedoucí práce: Mgr. Dušan Foltýn

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání — Dějepis se zaměřením na vzdělávání

2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Pastorační a vzdělávací činnost českobudějovické Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti od založení po současnost* vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23.7.2020

.....

podpis

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Dušanu Foltýnovi za odborné vedení, cenné rady a profesionální pomoc při zpracování bakalářské práce.

Velikých díky si zaslouží rovněž zaměstnanci všech archivů, ve kterých jsem pracovala.

Další poděkování si zaslouží sestry z Kongregace sester Nejsvětějších Svátosti, které mi umožnily navštěvovat jejich mateřinec a pracovat tam s dostupným materiálem. V neposlední řadě bych z celého srdce chtěla poděkovat sestře Janě.

ANOTACE

Tato bakalářská práce pojednává o Kongregaci Sester Nejsvětější Svátosti. Hlavním cílem této práce bude zmapování historie kongregace a její činnost od jejího vzniku až po současnost.

Ani kongregaci se nevyhnuly důležité události 20. století (obě světové války, vznik republiky, nástup a pád socialismu) a v této práci bude jim a jejich důsledkům dán prostor. Ovšem stejně důležité budou pro tuto práci i okamžiky každodenní činnosti kongregace.

KLÍČOVÁ SLOVA

kongregace, církevní řád, Sestry Nejsvětější Svátosti, České Budějovice, ženská katolická kongregace, diecézní společnost

ANNOTATION

This bachelor thesis concerns itself with Congregatio Sororum a Sanctissimo Sacramento. The main aim is mapping the history of the congregation and its activities since its foundation until today.

Not even the congregation was left unaffected by major events of the 20th century (both world wars, the foundation of the Czechoslovak republic, the rise and fall of socialism) and their impact on the congregation will be evaluated in this thesis. However, moments of the congregation's everyday activities will have the same importance.

KEYWORDS

congregation, clerical order, Congregatio Sororum a Sanctissimo Sacramento, České Budějovice, congregation of Catholic women, diocesan society

Obsah

1. ÚVOD	7
1.1. ZHODNOCENÍ PRAMENŮ	7
2. ZALOŽENÍ A PRVNÍ LÉTA KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI	10
2.1. KRISTIÁNA ŠEBESTOVÁ	10
2.2. ZALOŽENÍ KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI	11
2.2.1. <i>Poslání a úděl Kongregace sester Nejsvětější Svátosti</i>	12
2.2.2. <i>Denní režim</i>	13
2.3. ZAČÁTEK ČINNOSTI A SPORY S PETRINY	13
2.4. ŽIVOT KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI V PRVNÍCH LETECH PO ZALOŽENÍ	14
2.5. ŽIVOT KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI OD POČÁTEČNÍCH LET PO ROK 1914	16
2.5.1. <i>Výstavba kostela</i>	17
2.6. KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI BĚHEM PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY	20
2.7. KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI V OBDOBÍ MEZI DVĚMA SVĚTOVÝMA VÁLKAMI	22
2.8. KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI ZA PROTEKTORÁTU A V POVÁLEČNÉM OBDOBÍ (1946–1950)	29
2.9. ŽIVOT KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI V LETECH 1950–1990	32
2.10. KONGREGACE SESTER NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI OD ROKU 1990 PO SOUČASNOST	36
3. ČLENKY	38
3.1. ČEKATELKY	38
3.2. NOVICKY	38
3.3. SVATÉ SLIBY	39
3.4. PROFESKY	39
3.5. SLOŽENÍ KONGREGACE	40
3.5.1. <i>Generální matky představené</i>	41
3.6. NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ	41
3.7. SOCIÁLNÍ PŮVOD	43
3.8. VÝVOJ POČTU ČLENEK	43
4. ŠKOLSKÁ ČINNOST	48
5. ZÁVĚR	53
6. SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	55

1. Úvod

Snahou této bakalářské práce je postihnout dějiny českobudějovické Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, a to od její založení po současnost. Kongregace byla založena v roce 1887 Kristiánou Šebestovou, jako společenství dívek. Kristiána Šebestová byla povoláním učitelka, a to se zobrazilo na zaměření činnosti kongregace, která v průběhu let vedla několik vzdělávacích institucí a kroužků.

V první části této práce se budu zabývat historií kongregace. První kapitola této části bude věnována osobě Kristiány Šebestové. Postava zakladatelky je velmi důležitá, protože ovlivňuje myšlenky a poslání celé kongregace dodnes, a proto jsem se rozhodla jí věnovat celou jednu kapitolu. Dále budu pokračovat samotnými dějinami, které začínají aktem založení, dále rozvojem v začátcích a prvotní činností. Následně se přes první světovou válku, meziválečné období a období Protektorátu Čechy a Morava dostanu k roku 1950, kdy byla činnost kongregace přerušena. O období mezi lety 1950 až 1992 existuje pouze minimum pramenů, z nich se pokusím alespoň rámcově sledovat činnost kongregace v těchto letech. Konec této části bude ve znamení navrácení majetku po pádu socialismu a také současným stavem v kongregaci.

Ve druhé části se budu podrobněji věnovat školské činnosti kongregace v jednotlivých obdobích. Jaké školy sestry spravovaly, jak probíhala výuka.

V poslední části se budu zabývat členkami, které do kongregace vstupovaly, přesněji tedy jejich původem. Součástí této kapitoly bude také přehled vývoje počtu členek v jednotlivých letech.

1.1. Zhodnocení pramenů

V práci budu, vzhledem k nepříliš probádanému tématu, vycházet zejména z materiálů poskytnutých Kongregací sester Nejsvětější Svátosti, přesněji řečeno jejich kronikami a pamětními knihami. Kongregace má poměrně rozsáhle zpracované dějiny mezi lety 1887–1934 v knize *Pamětní kniha 1887-1934*. Navazující kniha *Pamětní kniha* pojednává o období 1935–1940. U těchto knih musím ocenit velice dobrý a čitelný rukopis. Od smrti zakladatelky (1924) po rok 1950 pojednává dílo *Dějiny kongregace 1924–1950*.

Velký problém je, jak jsem se již zmínila, s obdobím po roce 1950. O letech 1950–2010 existuje pouze dílo *Kronika*, kterou sepsala Gemma Urbanová¹, to však není kronikou v pravém slova smyslu, protože Gemma Urbanová ji psala zpětně ze vzpomínek a skromných písemných fragmentů. Nejedná se o souvislé pokrytí tohoto šedesátiletého období, spíše jde o záznam nejdůležitějších událostí. Dále mi bude nápomocna *Matrika sester a Nekrologia*, z nichž budu čerpat především ve třetí části své práce, která pojednává o člencích. O tomto období pojednává také *Kronika charitního domova pro řeholnice v Dolních Albeřicích*, nejedná se tedy o činnost kongregace v Českých Budějovicích, ale o činnost a život v Podkrkonoší, kam byly nuceny se odstěhovat v roce 1958.

Informace o učitelské činnosti budu čerpat hlavně z kronik, která se zabývají činností školních institucí a ústavů a také z kronik mariánských družin. Konkrétně se bude jednat o *Kroniku řádového čl. dívčího reálného gymnázia Kongregace sester Nejsvětější Svátosti*, která podrobně pojednává o činnosti gymnázia mezi lety 1938-1949.

Dalším důležitým pramenem pro pochopení motivace založení Kongregace je dílo *Dějiny*, které je také uloženo v archivu Kongregace. Toto dílo pojednává o životě Kristiány Šebestové od narození po založení kongregace. Pracovat také budu s dílem, které bylo sepsáno k 80. výročí založení kongregace, to končí smrtí zakladatelky. Život Kristiány Šebestové zpracovala do knižní podoby *Láska a mír* Gemma Urbanová, ale je třeba říci, že se jedná spíše o dílo hagiografické.

Poslední oporou v mé práci mi budou archivní prameny uložené v SOA Třeboň, jedná se o fond Kongregace sester Nejsvětější Svátosti České Budějovice z let 1791-1989 a dále dokumenty k tématu Řeholníci v duchovní správě – Kongregace sester Nejsvětější Svátosti oltářní Č. Budějovice z let 1903-1945.

Nápomocné mi budou i další publikace, jejichž hlavním tématem sice není KSNS, ale které se částečně kongregace dotýkají. Zmínila bych především dílo Aloise Františka Kratochvíla *Zavátou stopou*, které pojednává o životě Václava Petra či díla Dany Jakšičové, která se podrobně zabývá Kongregací školských sester de Notre Dame, *Dcery své doby* a *Konec času jistoty*.

Částečně se tématem Kongregace sester Nejsvětější Svátosti zabýval také Josef Soušek, a to ve své diplomové práci *Češi a Němci v Českých Budějovicích v 2. polovině 19. století a 1. polovině*

---

¹ Matka představená mezi lety 1991–2009.

20. století, kde sestrám věnuje krátkou kapitulu o čtyřech stránkách. Informace a data zjištěné v jeho práci budou využita především v části, kde se zabývám členkami. Byl to pro mě jakýsi základ, který jsem se poté pokusila podrobněji rozvést.

2. Založení a první léta Kongregace sester Nejsvětější Svátosti

2.1. Kristiána Šebestová

Kristiána Šebestová se narodila 8. března roku 1855 na Novém Městě v Praze. Její rodiče byli katolíci a v rodině vládla silná pobožnost a s ní související dobročinnost. Jméno dostala po svém otci, který se jmenoval Kristián Šebesta. Živil se jako průvodčí na dráze. Matka se jmenovala Anna Šebestová, rozená Zenková. Manželé Šebestovi měli pět dětí, dospělosti se ovšem dožily pouze dvě, Marie a mladší Kristiána. Velký vliv na výchovu obou sester měla babička z matčiny strany, která byla velice zbožná a často jim vyprávěla příběhy s Božím zásahem.²

Kristiána navštěvovala pětitřídní dívčí školu u svaté Anny v Ječné ulici, tuto školu úspěšně dokončila roku 1873.³ Následně absolvovala čtyři ročníky na Státním českém ústavu pro vzdělání učitelek v Praze (1873/74-1876/77), kde úspěšně odmaturovala.⁴

Po maturitě dostala své první učitelké místo, a to na smíchovské dívčí škole, kde nejprve působila jako podučitelka v obecné škole, která byla spojena s dívčí školou. V roce 1880 se Kristiána rozhodla učinit důležitý krok a v Českých Budějovicích v říjnu úspěšně absoluuje zkoušku učitelké způsobilosti. Nadále ale zůstává v Praze, kde učí ve stejné škole jen už na měšťanské.⁵

V roce 1885 rozhodla zemská školní rada, že od 1. ledna 1885 bude v Českých Budějovicích založena a otevřena samostatná dívčí škola, toho využila i Kristiána Šebestová a rozhodla se ihned opustit Prahu. Jedním z důvodů, proč chtěla opustit Prahu byly neustálé návrhy ke svatbě, které musela odmítat. V Budějovicích v té době již působila její sestra Marie, která se stala členkou kongregace Školských Sester de Notre Dame, kde byla představenou v ústavu pro hluchoněmé, založený J. V. Jirsíkem, a zpočátku tento ústav poskytl azyl i Kristiáně.⁶

---

² Archiv Kongregace, Dějiny str. 44.

³ Tamtéž str. 53.

⁴ Archiv Kongregace, Vysvědčení o způsobilosti k vyučování na školách obecných č. 124.

⁵ URBANOVÁ, Gemma. *Láska a smír: životopis M. M. Magdaleny Šebestové zakladatelky Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti*. str. 34.

⁶ Archiv Kongregace, Dějiny str. 62–64.

Kristiána se krom učitelské činnosti věnovala dětem i při nedělích. Hrála si s nimi, vypravovala jim příběhy a posilovala v nich i v jejich rodičích křesťanskou výchovu. Velkou péčí věnovala především chudým a trpícím, které všemožně podporovala, proto byla nazývána „Matka chudých“.⁷

Postupně se u Kristiány začaly scházet i dívky, které již byly po škole. Scházely se v jejím pokoji v ústavu pro hluchoněmé, modlily se a zpívaly duchovní písně. To se stalo základem pro vytvoření mariánské družiny. Následně 16. května založila Kongregaci sester Nejsvětější Svátosti (dále jen Kongregace SNS) a přijala jméno Maria Magdalena. Poté zakoupila Kristiána dům v Rudolfovske ulici, vybudovala se tam kaple a nastěhovaly se tam první aspirantky.

Krátce po založení Kristiána Šebestová stále učila, ale sama cítila, že to nezvládá a rozhodla se nejprve požádat o dovolenou a následně i o propuštění, jemuž bylo 11. září vyhověno.⁸

Během Kristiánina života se pak kongregace rozrostla na devět filiálních domů. V kongregaci působila Marie Magdalena jako matka přestavená až do své smrti 3. 2. 1924, po těžkém zápalu plic. Bylo jí 68 let. Pohřeb se konal 6. února a zádušní mši v kostele kongregace sloužil a celý pohřeb vedl biskup Šimon Bárta.⁹

Více se o založení a následné činnosti kongregace věnuji v následujících kapitolách.

*„Pro Ježíše a Marii
pro duši svou
i duše bližních
a společné pouto láska.“¹⁰*

2.2. Založení Kongregace sester Nejsvětější Svátosti

Kristiána Šebestová měla od mládí plán založit kongregaci, kde by panovala „sesterská láska“. Nejprve se ovšem rozhodla založit Spolek dívek Mariánských. Dívky, které vstoupily do spolku, nejprve učinily krátké zaslíbení Rodičce Boží. Na každý její svátek se společně shromáždily v kapli při ústavu hluchoněmých ke svatému přijímání a mši svaté. Také spolu chodily na procházky a navštěvovaly Kristiánu a v jejím pokoji se modlily. Slečna Kristiána

---

⁷ Tamtéž str. 66–67.

⁸ Archiv kongregace, opis listiny o propuštění ze školní listiny z data 11. září 1888.

⁹ URBANOVÁ, Gemma. *Láska a smír: životopis M. M. Magdaleny Šebestové zakladatelky Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti*. str. 101–112.

¹⁰ Motto zakladatelky Tamtéž str. 115.

se často modlila a svolávala ve svých modlitbách požehnání k úspěchu díla, které se jí tanulo na mysl. Tedy založení kongregace.

Mariánský spolek byl jakýmsi základem pro založení kongregace, neboť v jeho řadách stály první členky kongregace. Poprvé se sešly na svátek Jana Nepomuckého, tedy 16. května 1987. Tento den je považován za den, kdy vznikla kongregace. Tyto dívky společně s Kristiánou konaly ihned v prvním roce duchovní cvičení a přistupovaly ke svatému přijímání.

Dalším úmyslem Kristiány bylo založení kláštera, s čímž se svěřila i svému zpovědníkovi P. Petrovi, který ji finančně pomohl. Kristiána zakoupila 26. července 1887 dům v Českých Budějovicích na Rudolfovské silnici. Tento dům byl nazván Dům sv. Kristiány. Do tohoto domu se kongregace nastěhovala v září 1887. Se zakladatelkou vstoupily Vilemína Bauerová, Kateřina Čadková, Kateřina Pincová, Julie Prštejnová (ta nevydržela a po krátké době kongregaci opustila) a Veronika Litvanová. Tyto dívky si ihned, v první den založení kongregace, změnilly svá jména, která si nechala i při obléčce¹¹ v řeholní roucho.

- Kristiána Šebestová – Maria Magdalena
- Kateřina Čadková – Maria Nepomucena
- Kateřina Pincová – Maria Gertruda
- Veronika Litvanová – Maria Suzanna

Krom těchto dívek docházely do kláštera také dívky, které ještě neměly povolení rodičů ke vstupu do kláštera. Jednalo se o Terezii Beránkovou, Annu Fürstovou (ty se staly členkami v roce 1888)¹² a sestry Zelenkové, o kterých v matrice není záznam a předpokládám tedy, že nakonec do kláštera nevstoupily.

V domě byla zřízena kaple, kterou vysvětil biskup dr. Martin Josef Říha. Vše bylo prosté a jednoduché. Kaple byla vytvořena z pokoje se dvěma okny umístěním oltáře, mensy a obrazu nad ní.¹³

2.2.1. Poslání a úděl Kongregace sester Nejsvětější Svátosti

Zásadní úkol a poslání kongregace je zřejmý již ze samotného názvu. Je jím úcta k Nejsvětější Svátosti a druhým nejzásadnějším bodem je úcta k Neposkvrněné Panně Marii.

---

¹¹ Proces, při kterém novicka (novic) poprvé obléká řeholní oděv.

¹² Archiv kongregace, Matriky sester.

¹³ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 24–27.

Zakladatelčíným úmyslem a touhou bylo „zachraňovat lidské duše“, a jak jinak je zachraňovat než správným vyučováním a vedením k životu v rámci křesťanských zásad?

Poslání kongregace tedy spočívalo ve výchově a vyučování mládeže, především dívek. Dále se také staraly o nemocné a staré ve starobincích (sestry na konci 19. století otevíraly starobince a domy, kdy se pečovalo o zdravotně postižené), pomáhaly chudým (ač samy hlavně ze začátku patřily k velmi chudým).

Do roku 1903, kdy otevřely první veřejný učitelský ústav, fungovaly šicí školy, dále tzv. domácí školy (pro mládež kongregace, nejedná se tedy o školu veřejnou) a pokračovací kurz pro učitelky. Dále se sestry od založení věnovaly paramentní výrobě a šití oděvů.¹⁴

2.2.2. Denní režim

Po založení kongregace byl stanoven denní režim. Sestry vstávaly ve 4 hodiny ráno, již v půl páté bylo rozjímání a v pět hodin se šlo na mši svatou ke svaté Anně. Po návratu domů sestry snídaly, většinou pouze kávu a chléb. Ke kávě se sice dával cukr, ale sestry si kávu nesladily, tento zvyk se zachoval i v pozdějších dobách. Sestry také nejedly ovoce, ze začátku v žádné podobě, později směly jíst dušené ovoce a po smrti Kristiány bylo dovoleno (sama Kristiána se tak vyslovila, aby po její smrti bylo toto dovoleno) jíst veškeré ovoce, a to i syrové. Také dovolila sladit kávu, hořká byla nutná pouze v postních dnech.

Před obědem bylo určeno, že se sestry mají věnovat zpytování a také loretánské liturgii. Po obědě měly sestry odpočívat. V půl druhé se matka představená modlila se svými družkami mariánské hodinky a také bylo připojeno duchovní čtení. Potom se modlily matutinum a „Laudy“, po večeři a před večerní modlitbou byl odpočinek a společná rekreace. Toto byl denní pořádek, který zavedla Kristiána ihned po založení kongregace.¹⁵

2.3. Začátek činnosti a spory s petriny

Začátek činnosti Kongregace SNS byl ovlivněn a spojen s Kongregací bratří Nejsvětější Svátosti (petrini), jedná se o mužskou kongregaci, kterou založil Václav Petr v září 1888. Tyto dvě kongregace spolu ze začátku hodně spolupracovaly, Václav Petr se dokonce stal zpovědníkem sester. Petrini také využívali kapli sester ke mším, dokud nebyla zřízena jejich

---

¹⁴ SOA Třeboň, Biskupský archiv, *Ženské kláštery: Sestry Nejsvětější Svátosti České Budějovice*, sign. V. D-7, č. kar. 1671. b. p.

¹⁵ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887-1934, str. 29.

vlastní. I přes tuto pomoc se Petr snažil o spojení těchto kongregací do jedné se dvěma větvemi, přičemž hlavní slovo by měli petrini. Kristiána se ovšem za každou cenu snažila zachovat samostatnost a svobodu své kongregace, byla tedy proti všem snahám Petra o spojení kongregací. Velké zklamání pro Kristiánu bylo, když Petr bez předchozí domluvy s ní a požádal o uznání spojené kongregace pod názvem Kongregace Bratří a Sester Nejsvětější Svátosti. Tento Petrův čin byl o to smutnější, že sestry pomáhaly petrinům se zřízením jejich kostela Panny Marie Růžencové, a to finančními i věcnými dary (peřiny, prádlo, slamníky). Petr si pak osvojil takovou moc, že sám rozhodoval o ekonomických záležitostech, o přijímání čekatelek (a nechával si jejich věna, které využíval především pro Kongregaci bratří NS), podepisoval smlouvy atd. Sestry na sebe musely vzít i část dluhů petrinů. Těsně před svou smrtí žádal Petr Kristiánu, aby se přestalo říkat, že sesterská kongregace je starší, to ona ovšem odmítla. Petr umřel 17. února 1901, ale tím neshody neskončily. I druhý představený petrinů, Pius Karpíšek, proti sestřám vystupoval.¹⁶

Zajímavé je srovnání s pohledem bratrské kongregace na tuto dobu. Jejich popis událostí je následovný. Se zřízením bratrského kostela Panny Marie Růžencové sestry pomohly i finančními dary. Obě kongregace si byly natolik blízké, že dokonce Václav Petr vytvořil společné stanovy. Petrův návrh byl ve smyslu, že se jedná o jednu kongregaci, které má mužskou a ženskou větev, jenž mají stejné cíle a vzájemně se podporují. Václav Petr musel tedy vytvořit i samostatné stanovy pro svou kongregaci.¹⁷ K oddělení kongregací došlo na konci roku 1895, do této doby byl majetek kongregací zpravován společně. Spolupráce však trvala i nadále, sestry se například podílely na výzdobě kostela při pohřbu Václava Petra.¹⁸

Konec spolupráce mezi těmito kongregacemi se datuje do roku 1913, kdy byla oficiálně ukončena a bylo rozhodnuto o nezávislosti obou kongregací.¹⁹ Ke zlepšení vztahů došlo až v době, kdy byla matkou představenou Gemma Urbanová (viz níže).

2.4. Život Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v prvních letech po založení

Prvním důležitým aktem, který se udál v den Neposkvrněného Početí Panny Marie²⁰ roku 1887, bylo vysvěcení kaple českobudějovickým biskupem dr. Josefem Martinem Říhou. Jednalo se

---

¹⁶ Tamtéž str. 54–60.

¹⁷ KRATOCHVÍL, Alois František. Zavátou stopou: život a dílo P. Petra. str. 141–151.

¹⁸ Tamtéž str. 164–310.

¹⁹ Archiv kongregace, opis listiny z data 11. prosince. 1913, ve kterém se potvrzuje nezávislost obou kongregací.

²⁰ Římskokatolickou církví uznáván a oslavován den 8.12.

o velmi prostou a skromnou mši, ostatně taková byla i kaple. Po mši biskup schválil řeholní skupinu jako diecézní Kongregaci, tím se jí dostalo kanonického zřízení. Důležitou událostí pro mladou kongregaci se také stalo povolení přechovávat v kapli Nejsvětější Svátost, o toto povolení se muselo žádat v Římě a sestry jej obdržely.²¹

V této době si sestry na živobytí a splácení dluhu (za koupi Domu sv. Kristiány) vydělávaly především pomocí práce pro biskupství, kde se staraly o prádlo, a také ruční výrobou, nejvíce šitím. Začátky kongregace jsou provázeny velkou chudobou (ta byla způsobena i spory s petriny a odchodem Kristiány z učitelského zaměstnání, které přinášelo alespoň nějaký pravidelný a jistý příjem), chovanky si platily svou stravu a zakladatelka se proto musela snažit, aby pro ně byla co nejkvalitnější, naopak sestry společně se zakladatelkou byly nuceny se co nejvíce uskromňovat. Příkladem může být, že sestry a čekatelky večerely to, co zůstalo od oběda chovanek. Sestry velmi přísně dodržovaly církevní posty a také si samy ukládaly individuální posty a kající skutky. Pro velkou chudobu nebyly v modlitebně židle ani lavice, sedělo se pouze na prknech. To trvalo patnáct let, až poté nakoupila Kristiána do kaple židle. Chudý byl i šat, po první čtyři roky nosily sestry světský šat a k prvním obláčkám přistupovaly v šatech, které celá léta nosily a sami si je musely vyspravovat. Přes velkou chudobu a strádání v prvních letech, nezemřela v této době ani jedna sestra či čekatelka.²²

V roce 1889 byl zřízen biskupem Říhou paramentní spolek na podporu chudých kostelů. Z obcí Nejsvětější Svátosti byly vybírány peníze a sestry za ně zhotovovaly paramenta pro chudé kostely. To se stalo pro sestry velmi důležitým pramenem obživy. Nastal také příliv nových sil, které už neměly místo, kde by mohly být ubytovány, proto byl zakoupen sousední dům (Dům Nejsvětějšího Páně), a následně mu bylo i přistavěno patro.

V této době se sestra zakladatelky, Marie Šebestová, rozhodla k důležitému kroku a změně. Přestoupila od Školských sester de Notre Dame do kongregace své rodné sestry. Tento přesun musel schválit biskup a stalo se tak 2. srpna 1889.²³ Marie Šebestová přijala jméno Maria Františka.²⁴

V roce 1891, po čtyřech letech fungování, nastala první obláčka. Kongregace již byla ustanovena. Dne 15. září složilo prvních pět sester řeholní sliby.

---

²¹ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 50.

²² Tamtéž, str. 51–53.

²³ Archiv kongregace, opis listiny biskupského dispenzu ze dne 2. srpna 1889.

²⁴ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 62.

- Kristiána Šebestová – Maria Magdalena
- Marie Šebestová – Maria Františka
- Kateřina Pincová – Maria Gertruda
- Kateřina Čadková – Maria Nepomucena
- Vilemína Bauerová – Maria Agatha

V témže roce, v jakém se konala první obláčka, byly také státem schváleny první stanovy.

Sestry skládaly tyto sliby – slib čistoty, chudoby, poslušnosti a slib týkající se výchovy mládeže (od tohoto slibu byly roku 1907 oproštěny). Mši sloužil biskup Říha. 8. prosince roku 1891 byla první obláčka a prvními novickami Kongregace se stalo šest nových dívek, které měly následující rok 23. října profes,²⁵ skládaly řeholní sliby a staly profeskami. Před profesem musely novicky dovršit 24 let.²⁶

Jako malou zajímavost bych uvedla, že Veronika Litvanová, která patřila mezi první dívky, které do kláštera vstoupila již v srpnu 1887, měla obláčku až v roce 1892.

2.5. Život Kongregace sester Nejsvětější Svátosti od počátečních let po rok 1914

V následujících letech velmi rostl zájem o vstup do kongregace. Ne všechny ženy či dívky byly připraveny zvládat řeholní život. Jmenuji první dvě, které byly propuštěny, jednalo se o Margaretu Trnkovou, která se nechovala v rámci pravidel a stanov a dále Veronika Karlová, ta sice byla zbožná, ale jejím cílem bylo založení kláštera v Sušici (odkud pocházela) a do Kongregace SNS údajně vstoupila jen proto, aby si prohlédla, jak to v klášteře vypadá a chodí.²⁷

O rozvoji svědčí i postupné budování areálu kongregace, ke dvěma již zakoupeným domům byl přikoupen další dům, a to na rohu ulic Rudolfovská a Schillerova (dnešní Lipenská²⁸). V tomto místě byl postaven a založen kostelíček. Zakoupeny byly i další pozemky, které patřily k tomuto domu, ty měly sloužit jako klášterní zahrada²⁹.

---

²⁵ Skládání svatých řeholních slibů.

²⁶ Tamtéž str. 64–65.

²⁷ Tamtéž str. 71.

²⁸ D. KOVÁŘ - P., KOLBASA, *Ulicemi města Českých Budějovic. Názvy českobudějovických veřejných prostranství v minulosti a dnes*, Jelmo 1998, str. 208–209.

²⁹ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 72.

2.5.1. Výstavba kostela

Dne 24. října 1902 uzavřela Kristiána se stavitelem Jakubem Stabernakem smlouvu o výstavbě kostela Srdce Páně. Byly jasně zadané podmínky: stavba začne na jaře 1902 a skončí v létě 1904, platby proběhnou postupně, prvních 10 000 zlatých se zaplatí na začátku stavby, stejná částka pak až bude kostel pod krovem a zbylých 20 000 po ukončení stavby, dále co je a co není součástí stavby (např. oltář, zvony či kazatelna). 24. května proběhlo biskupem Říhou svěcení základního kamene. Oba zvony byly kongregaci darované, větší biskupem Říhou a menší jeho komorníkem. Stavba přinesla i jednu tragédii, při přípravě stavby na zimu, z okna spadl jeden ze zedníků a na následky svých zranění zemřel.³⁰

Na jaře 1904 byla stavba obnovena, dodělával se dřevěný oltář, kostel se maloval, pokládala se podlaha atd. Vše směřovala ke zdárnému konci a ke svěcení, které se konalo 26. června. Svěcení se opět ujal biskup Říha a zúčastnila se ho široká veřejnost, mezi nejvýznamnější osoby určitě patřili místodržitelský rada pan Křikava s paní, ředitelé městských škol Huleš a Bartoš nebo lékař Dvořák.³¹

Důležité je zmínit, že spoustu věcí bylo klášteru darováno. Již jsem zmiňovala dva zvony, další nejvýznamnější dary: vnitřní výzdobu bezplatně zařídili pánové Sedláček a Braniš, Sedláček daroval také oltář Panny Marie, oltářní obraz darovaly Anna Klímová s dcerou, které v klášteře byly na dožití.³²

K této době se datuje prvotní rozvoj veřejné činnosti kongregace. Začaly se zřizovat první školské a výchovné ústavy. Tomuto tématu se budu věnovat podrobněji v další kapitole, ve zkratce tedy. V tomto období již fungoval šicí kurz, kde se vyučovaly ruční práce, jednalo se o soukromé vyučování. Od roku 1890 fungovala také domácí škola, kde se vyučovalo německy, hře na klavír, housle a citeru, byla to tedy hudební škola. V roce 1896 byla založena jednotřídní německá škola, která v roce 1902 získala právo veřejnosti. Dál v roce 1899 byl otevřen pokračovací kurz pro lidové literární učitelky, ale musely maturovat na veřejné státní škole. Také vznikla obecná škola, kde se vyučovalo česky, na německé škole se probíralo učivo měšťanské školy. V roce 1903 vznikl učitelský ústav a také dvoutřídní cvičná škola. V roce 1906 byla dvoutřídní škola přeměněna na pětitřídní.

---

³⁰ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 92–95.

³¹ Tamtéž str. 104–108.

³² Tamtéž str. 106.

O tom, že se kongregaci dařilo, vypovídá i vybudování hospodářského stavení na jejich pozemku, kde chovaly vepře, krávy a slepice, také měly pronajaté louky, aby uživily tato zvířata, později se rozhodly, že si ponechají pouze vepře a slepice, protože krmit hovězí dobytek bylo příliš nákladné. Kristiána zakoupila 26. července 1895 hospodářství v Rychnově nad Malší zvané Maria Schnee (Svatý Kámen, kde je významný mariánský kostel). Zde byl založen první filiální dům za účelem prázdninové regenerace a také pro nemocné sestry a hluchoněmé.³³

Roku 1900 došlo také v pokroku ve sporu s petriny. Kristiáně se nelíbilo, že se páter Petr nadřazoval nad ní a že by sestry měly platit dluhy petrinů. Velikým pokrokem pro sestry se proto stalo, když biskup Říha písemně potvrdil Kristiánu jako generální představenou KSNS,³⁴ a také, že má plné pravomoci podepisovat úřední spisy (to ji předtím páter Petr odepíral).³⁵

V témže roce byla Kristiána požádána hraběnkou Eliškou Stebbenbergovou, aby založila v Letohradu (Královehradecký okres) dětskou útulnu. Tam vznikl v červnu druhý filiální dům, Útulna sv. Alžběty. Děti tam bylo v době založení 97.³⁶ Kristiána vyhověla i žádosti Jiřího a Anny Lobkovic, kteří chtěli založit v obci Čížová u Písku malý klášter a prosili o tři sestry. Vznikl tam roku 1901 třetí filiální dům. Sestry zde plně zachovávají své řeholní zvyklosti a pořádky, starají se o nemocné a staré atd.³⁷

Poměrně důležité pro školskou činnost byla událost ze dne 7. listopadu 1901, kdy přijely dvě novicky a jedna sestra z Kutné Hory, kde vykonaly zkoušky učitelské způsobilosti. Tyto tři se tak staly prvními státně zkoušenými učitelkami, které působily na kongregačních školách.³⁸

Další rozšíření působnosti kongregace došlo v říjnu 1904, kdy byly do správy Kongregace SNS vloženy dva chudobince v Pardubicích (Pernštejnský a u Matky Boží) a také kostel Bolestné Matky Páně.³⁹ První sestry byly uvedeny do Pardubic na začátku ledna 1905. Tím vznikl čtvrtý filiální dům.

---

³³ Tamtéž str. 73–74.

³⁴ Archiv Kongregace, opis dopisu o potvrzení matky představené a opis potvrzení o samostatnosti Kongregace SNS.

³⁵ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 79.

³⁶ Tamtéž str. 86.

³⁷ Tamtéž str. 89.

³⁸ Tamtéž str. 90.

³⁹ Tamtéž str. 113–114.

V roce 1905 se pro kongregaci staly některé významné okamžiky. Hned z kraje roku ji navštívil biskup s generálním vikářem. Dále se sestry pokusily o zřízení vlastní studny na pitnou vodu, ovšem do obou vrtů přitékala pouze voda zrzavě zbarvená. Pitnou vodu na pití a na čištění jemného prádla musely sestry stále nosit z ulice. Dále byly do kostela umístěny lavice, které do té doby chyběly a také vzniknul třetí oltář, na němž byla postavena socha Jana Nepomuckého, což je patron kongregace.⁴⁰

Vzhledem k růstu kongregace nastala opět potřeba nového domu, bylo třeba zajistit další místo pro sestry, pro penzionát, a i pro školy. V březnu 1906 se začalo se stavbou nového domu, ten měl být hotov na podzim téhož roku. Nová klausura byla skutečně dostavěna 7. září. Součástí tohoto nového domu byla i nová škola.

Sestry sice byly samostatné, ale stále neměly žádné písemné potvrzení o této samostatnosti. To se jim dostalo až v únoru 1907, kdy biskup Říha těsně před svou smrtí (zemřel 7. února) podepsal stanovy kongregace a také její potvrzení.⁴¹ Smrt biskupa Říhy byla pro kongregaci smutnou událostí, protože je od jejich založení velmi podporoval (i finančně), chránil před nepřáteli a všelijak jinak k nim choval velké přátelství.

Po smrti biskupa Říhy byl zvolen biskupem Josef Antonín Hůlka a kazatelem (a zpovědníkem) v kongregačním kostele se stal Ulver. S ním měly sestry menší rozepři, protože navrhl Kristiáně ať uspořádá volbu nové matky představené, které se však ona ani její rodná sestra neměly zúčastnit. Proti tomu se ovšem postavily ostatní členky kongregace a na Ulvera si stěžovaly. Ulver, ale na svou omluvu řekl, že to dostal přikázáno přímo od biskupa Hůlky. Na to se Kristiána rozhodla, že se novým zpovědníkem stane někdo z jezuitů, kteří nejsou v blízkém kontaktu s biskupem, napsala žádost a bylo jí vyhověno. Novým zpovědníkem se stal jezuita Spáčil.⁴²

V roce 1908 byla Kristiána požádána, knížetem Schönburg-Hartensteinem, aby převzala opatrovnu v Miletíně (Královohradecká diecéze). Sestry tuto opatrovnu převzaly, vytvořily zde další filiální dům, ale již za šest let ho opustily. Ne však z vlastního rozhodnutí, ale protože knížecí rod Schönburg-Hartensteinem byl velmi zchudlý a v roce 1914 musel prodat svůj zámek i celé své panství v Miletíně.⁴³

---

⁴⁰ Tamtéž str. 133.

⁴¹ Tamtéž str. 159.

⁴² Tamtéž str. 173–176.

⁴³ Tamtéž str. 177–179.

Na přelomu roku 1908/09 velmi těžko onemocněla Kristiána, dokonce už byla připravována na svou smrt, ani lékaři ji už nedávali příliš nadějí, že se uzdraví, ale nakonec se tak stalo.⁴⁴

V roce 1913 stojí za zmínku jedna velice nepříjemná událost. K sestřám se dostal nedopatřením dopis, který přišel od petrinů, v něm se psalo hanlivě o manželství a početí. Psán byl rukopisem Kristiániným, a i podepsán byl zdánlivě jejím podpisem. Dopis však napsala nejspíše studentka kongregační školy Terezie Kučerová, která chodila ke zpovědi ke Karpíškovi (představený petrinů). Vyšetřování u biskupa nakonec dospělo k výsledku, že Karpíšek nesmí již Kučerovou zpovídat ani si s ní dopisovat. Biskup se sester zastal, ačkoliv v jiných záležitostech k němu sestry neměly takovou oporu jako k předešlému biskupovi Říhovi.⁴⁵ Jak již jsem psala výše, v tomto roce také konečně došlo k oficiálnímu oddělení obou kongregací.

Na začátku roku 1914 pokračovaly pře mezi sestrami a biskupem, který nechtěl uznat založení kongregace, tvrdil, že není oficiálně uznána, a proto není možné, aby novicky skládaly obláčky a profes. Aby nenarušila biskupovu autoritu vymlouvala se pak Kristiána před novickami a jejich rodiči, že je válka a během ní není možné skládat ani obláčky ani profes.⁴⁶

V únoru roku 1914 získala kongregace další filiální dům. Byla jim nabídnuta správa chorobince v Dolních Počernicích, který byl do té doby spravován světskými správci, ale tamní výbor nebyl se správou spokojen, a proto byl ústav předán sestřám.⁴⁷

2.6. Kongregace sester Nejsvětější Svátosti během první světové války

Po červencovém atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este vypukla válka, která na následující čtyři roky ochromila celý svět.

Na začátku války musely sestry (ostatně jako všichni) provést, jaké zásoby mají a podle toho se potom rozdávaly přidělové lístky. Sestry ovšem neponechávaly vše jen na přidělech, ale i sami se snažily zajistit si další suroviny. Například od starosty Tascheka dostaly velké množství rýže, dále získaly brambory od židovského obchodníka, který jim je vydal na rozkaz starosty. Také s hejtmanem měly sestry během války dobré vztahy, a tak jim bylo vráceno i nejprve zabavené obilí, které jim poslali rodiče jedná ze sester.⁴⁸

---

⁴⁴ Tamtéž str. 183–186.

⁴⁵ Tamtéž str. 213–215.

⁴⁶ Tamtéž str. 225.

⁴⁷ Tamtéž str. 233.

⁴⁸ Tamtéž str. 234–237.

Sestry si musely sami opatřovat i uhlí a dříví na otop, to draze kupovaly od židovských obchodníků.

Sestry se snažily být všemi potřebnými surovinami zásobeny více než dobře, a tak jediný jejich strach pramenil z komisí, které obcházely domy a kontrolovaly, kdo co má. V kronice se uvádí, že se sestry vždy modlily, a jak se zdá, všechny modlitby byly vyslyšeny, neboť vždy před prohlídkou stihly své zásoby uschovat a nestihly to pouze jedenkrát, kdy přišly pouze o jeden pytel pšeničné a půl pytle chlebové mouky. Díky tomu sestry přežily válku, měly co jíst a měly dostatek topiva na zimu. Jídlo rozdávaly i lidem, kteří se ocitli v nouzi a sami by neměli co jíst.⁴⁹

Na statku v Rychnově nad Malší byl zabaven kůň, odveden byl i čeledín, ten byl však navrácen po přímlovách hejtmána a jednoho vojenského kapitána. Ani zde se ovšem nevyhnuli pravidelným kontrolám a komisím, a i zde museli své zásoby schovávat.⁵⁰

Takto probíhal každodenní strach ve válečných letech (a i poválečných, kdy se muselo odvádět obilí).

V roce 1915 se opět mohly skládat obláčky a profes, biskup Hůlka sestrám přepracoval stanovy, které musely přijmout, neboť chtěly, aby konečně mohly zažádat do Říma o potvrzení kongregace.⁵¹

Významné bylo také otevření učitelského ústavu pro učitelky mateřské školy a zároveň i samotné mateřské školky. Po válce došlo v roce 1918 k otevření i měšťanské školy.

V roce 1916 bylo rozhodnuto, že město České Budějovice (ostatně jako všechny okresy) musí odevzdat dvě třetiny všech svých zvonů. Sestry měly zvony dva. Chtěly si zachovat ten větší, ale bylo rozhodnuto, že musejí odevzdat právě ten větší zvon. V září se konala schůze na radnici v Českých Budějovicích, které se zúčastnili zástupci kostelů, duchovní, zástupci města, patronové kostelů a klášterů a zvonař Perner, z Prahy pak dorazil vojenský zástupce. Kristiána byla již smířena, že bude muset větší zvon odevzdat, ale nakonec odevzdávala kongregace zvon menší, protože bylo určeno, jaké množství zvonoviny má být odevzdáno, a když bylo tohoto

---

⁴⁹ Tamtéž str. 237–240.

⁵⁰ Tamtéž str. 243.

⁵¹ Tamtéž str. 244.

množství dosaženo, vojenský velitel se rozhodl vyhovět některým žádostem, mimo jiné i právě kongregaci SNS. Zvony se odevzdávaly až v březnu 1917.⁵²

V roce 1918 ještě stále probíhala válka, ale již bylo zřejmé, že válka pro Rakousko neskončí dobře. Život v kongregaci však probíhal dál. V kronice je na jednu stranu uvedeno, že sestry měly jako Češky velkou radost ze samostatnosti Českého státu, ale také se hrozily nad novým systémem, hlavně ve školství, kdy je učeno novým systémem, hlásá se „bludné učení Husovo“, hlásá se sláva Žižkovi, oslavuje se americký prezident Wilson, zároveň učitelé nechodí se žáky do kostela a nemodlí se před vyučováním. V kronice je to hodnoceno jako odklon od nebe. A je zde tvrzeno, že se budoucí národ bude vzdělávat v prostředí nepřátelském pro církev.⁵³

Život za první světové války byl pro kongregaci stejně složitý, jako pro kteréhokoliv jiného člověka v Říši, ale i díky tomu, že v Čechách neproběhly žádné boje, kongregace toto období přestála bez větší újmy.

2.7. Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v období mezi dvěma světovými válkami

Po první světové válce postupně nastával rozkvět celé společnosti v nově se vytvořené republice. Období rozkvětu se nevyhnulo ani Kongregaci SNS. Do roku 1924, kdy zemřela matka zakladatelka, jim patřily tyto filiální domy: rekreační místo v Maria Schnee, Kyšperk, Čížová, Pardubice, chorobinec v Dolních Počernice, Bubeneč, Slavkov a Hluboš.

V dnech 17., 18. a 19. prosince 1918 se v Českých Budějovicích oslavoval příjezd nového a prvního prezidenta České republiky Tomáše G. Masaryka. Sestry zřejmě nadšení z prezidenta s většinou společností nesdílely. Soudím tak ze zamyšlení, které se objevuje v kronice. „*Kdo to stojí v čele státu?*“ „*Ten, jenž opustil církev Kristovu.*“⁵⁴

O Vánocích téhož roku zemřela rodná sestra zakladatelky Františka Šebestová. Zemřela na Boží hod Vánoční.⁵⁵

Ještě v roce 1920 se potraviny, především mouka, dostávaly na potravinové lístky. V květnu 1920 kongregaci navštívila komise pro prohlídku zásob mouky. Kongregaci byla zabavena

---

⁵² Tamtéž str. 258–260.

⁵³ Tamtéž str. 276–277.

⁵⁴ Tamtéž str. 279.

⁵⁵ Tamtéž str. 280.

žitná mouka (100 kg) a pšeničná (50 kg), ale jejich hlavní zásoby mouky byly dobře schované, takže to pro ně nebyla tak velká ztráta.⁵⁶

V listopadu 1920 byl jmenován nový českobudějovický biskup. Stal se jím Šimon Bárta a matka zakladatelka mu ihned slíbila věrnost a oddanost celé kongregace.⁵⁷

Od července 1921 sestry začaly působit na arcibiskupském gymnáziu v Bubenči. Původně se mělo jednat jen o tříletou výpomoc, než si jezuité vycvičí bratry laiky k vedení domácnosti, nakonec však sestry v Bubenči působily celých dvacet let. K této pomoci musel arcibiskup vydat speciální dispens, neboť Řím neschvaluje, aby řeholnice působily v mužských ústavech.⁵⁸

V létě téhož roku pak přišel do Kongregace děkan Uhírek ze Slavkova u Brna, že by potřeboval vyslat pomoc tamním Školským Sestrám, jinak že by tam musela být tamější škola zavřena. Do Slavkova byly z Kongregace odeslány dvě sestry-učitelky. Škola samotná však zůstala pod správou místních Školských Sester, ačkoliv děkan Uhírek nabízel Kongregaci, aby převzaly i správu nad školou, ty to ovšem odmítly, protože nechtěly jednat za zády Slavkovských Sester.⁵⁹ V srpnu toho roku se pak dočkala kongregace jedné velmi vzácné návštěvy, jejich dům totiž navštívil papežský nuncius, který v Českých Budějovicích pobýval kvůli katolickému sjezdu, který se zde konal.⁶⁰ Před Vánoci postihla sestry katastrofa, zřítíl se jim strop v kuchyni, což znamenalo nemalé finanční zatížení. Na Vánoční svátky pak Sestry poprvé vařily pivo.⁶¹

Na začátku roku 1922 zemřel papež Benedikt XV. na zápal plic. Pro celou katolickou obec se tak schylovalo k velmi důležité události, a to k volbě nového papeže. Tím byl 6. února zvolen a 12. února uveden do úřadu papež Pius XI.

Kněz Loško získal v tomto roce zvláštní privilegium od biskupa a od matky zakladatelky, díky němuž se mohl nastěhovat do prostorů kongregace. Hlavním důvodem bylo, že jeho byt

---

⁵⁶ Tamtéž str. 289–290.

⁵⁷ Tamtéž str. 295.

⁵⁸ Tamtéž str. 303–305.

⁵⁹ Tamtéž str. 306.

⁶⁰ Tamtéž str. 307–308.

⁶¹ Tamtéž str. 313.

byl příliš drahý a také, že byl nemocný a bylo pro něho obtížné docházet k sestřím. Toto privilegium však platilo pouze pro kněze Loška, jeho případných nástupců se netýkalo.⁶²

V únoru 1923 se matka zakladatelka rozhodla zakoupit varhany. Varhany byly v březnu vysvěceny biskupem Bártou.⁶³

Rok 1924 byl nejhorším rokem, který kongregace do té doby zažila. V lednu onemocněla matka zakladatelka zápallem plic a její stav se i přes veškerou péči ostatních sester i lékařů neustále zhoršoval a 3. února 1924 zemřela. Pohřeb se konal 6. února a pohřbena je na hřbitově v Mladém.⁶⁴

Po smrti matky zakladatelky bylo třeba zvolit novou matku představenou. Do voleb se vedení ujala Klára Beránková, která dříve působila jako asistentka matky zakladatelky. Dne 9. dubna 1924 se pak konaly vůbec první volby v kongregaci. Volila se nová generální představená a také generální rada. Veleb se účastnily všechny sestry z mateřince, které již složily věčné sliby, také představené z filiálek a sestry, které s nimi přijely a které také měly již složené věčné sliby, neboť dle církevních zásad, sestry, které nemají složené věčné sliby volit nemohou. Vcelku jednoznačně byla zvolena Klára Beránková,⁶⁵ která se tak stala novou generální představenou. Následně byla zvolena i nová asistentka a nová rada.⁶⁶

I po smrti zakladatelky se kongregaci dařilo. Jejich majetek se rozrostl o další nemovitosti, v únoru 1925 zakoupily zahradu od sousedů Ševčoviců.⁶⁷ Zároveň ale přišly v tomto roce o filiální dům v Hluboši, protože místní areál zakoupil provazník. Tamní sestry se vrátily zpět do mateřince v Českých Budějovicích.⁶⁸ Další nepříjemnou událostí byla vzplanutí elektrických rozvodů v řečníku, ale naštěstí na zásah jednoho z přihlížejících mužů, se podařilo elektrické vedení rychle strhnout a tím zabránit větším škodám. O rok později získaly sestry další pozemek do své zprávy, odkoupily od sousedky část pozemku a tím rozšířily své

---

⁶² Tamtéž str. 316.

⁶³ Tamtéž str. 319.

⁶⁴ Tamtéž str. 324–332.

⁶⁵ SOA Třeboň, Biskupský archiv, České Budějovice, Řeholníci v duchovní správě – Kongregace sester Nejsvětější Svátosti oltářní České Budějovice, 1903–1945, Potvrzení o zvolení nové představené z 3. 5. 1926, sing. V., D-7, karton 1671.

⁶⁶ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 334–338.

⁶⁷ Tamtéž str. 343–344.

⁶⁸ Tamtéž str. 346.

zahrady.⁶⁹ Vzhledem k narůstajícímu počtu přihlášek chovanek, kdy už nebylo ani možné všem žádostem vyhovět, musely sestry rozšířit školské budovy, a proto koupily nejprve v roce 1927 dům v Schillerově ulici⁷⁰ a o rok později pak ještě sousední dům od Ševčoviců. V témže roce získaly i nový filiální dům v Hradci Králové, kde byl zřízen Svatojánský ústav pro hluchoněmé dívky, které tam měly pracovat v paramentní dílně pod vedení sester NS.⁷¹

V roce 1927, v této době patřila Kongregace SNS k největším v Budějovicích, začaly sestry pečovat o domácnost českobudějovického biskupa. Na biskupství působí dodnes.⁷²

Čím dál tím více se ukazovala nutnost zavedení pitné vody do budovy. Dosud ji musely nosit v nádobách z města. Roku 1929 za pomoci stavitele Peška získala kongregace povolení ke stavbě vodovodu. Také byla postavena nová prádelna, neboť ta stará již nestačila (v domech kongregace žilo až 300 obyvatelk – chovanek, sester a hluchoněmých).⁷³

V roce 1930 se nejprve musely vypořádat s jednou nepříjemností a totiž pravidelnými návštěvami zlodějky, která byla nakonec chycena, a i ukradené věci se podařilo získat zpět, avšak některé byly v dost špatném stavu. Také bylo potřeba upravit zahradu, která v této době měla již 78 hektarů, nicméně vzhledem k tomu, že byla porůznu přikupovaná a nesystematická, tak jí bylo třeba promyšleně upravit. Zakoupen byl ještě dům od souseda Kepla a dům od Dvořáků, a to z důvodu zřízení moderní školní budovy v Rudolfovske ulici.⁷⁴

V roce 1932 se začala ve společnosti zvětšovat nezaměstnanost s čímž souvisela i bída, sestry se samozřejmě snažily v rámci svých možností těmto lidem všemocně pomoci. V rámci této situace se zhoršil také odbyt paramentní výroby, neboť vzrostlo clo pro obchod s cizinou a zboží se tím zdražilo a sestry tak nemohly nakupovat látky.⁷⁵ Aby si Kongregace mohla dovolit opravu kuchyně a následně i nákup dalšího sousedního pozemku, byla nucena žádat o půjčky z římského Mikulášského fondu a následně z důvodu ekonomické krize a velkého úpadku příjmu z paramentní výroby, žádaly v Římě, aby si mohly vypůjčit prostředky z věna

---

⁶⁹ Tamtéž str. 348–349.

⁷⁰ Dějiny Kongregace 1924–1950, str. 14.

⁷¹ Tamtéž str. 16–18

⁷² Encyklopedie Českých Budějovic. str. 432.

⁷³ Dějiny Kongregace 1924–1950 str. 21.

⁷⁴ Tamtéž str. 24–25.

⁷⁵ Tamtéž str. 31–33.

členek kongregace.⁷⁶ Zároveň získávala kongregace finanční prostředky i od nájemníků, kteří obývali některé jejich byty, také ze školného a stravného (to činilo největší část příjmů) a minimální příspěvky získávala od Ministerstva školství a od města.⁷⁷

Dalo by se říci, že až do těchto let plynul život v kongregaci v poklidném duchu a v postupném rozvoji. Tomu odpovídá i papežské potvrzení stanov 27. února 1933,⁷⁸ stanovy byly kongregací odeslány již 6. února, následovaly tedy dlouhé tři týdny netrpělivého čekání, než se sestry dozvěděly o schválení stanov.⁷⁹

V témže roce se musel až soudně vyřešit problém s nájemníky, kteří nechtěli opustit Keplův byt. Až po něm ho mohly sestry využít dle svých plánů.⁸⁰ Velké plány na rozšiřování a úpravy souvisely především s nedostatečnou kapacitou. Stará kuchyň již nestačila na přípravu jídla pro všechny, dále měla matka představená v plánu rozšířit dům Srdce Páně o třetí patro, čímž by se vyřešil problém s nedostatkem míst v klášterních školách, než by se postavila celá nová moderní školní budova. Plány byly takové, že v přízemí bude kuchyň, v prvním poschodí jídelna a nad jídelnou obytné pokoje penzionátu. Zároveň bylo myšleno na to, aby se v budoucnosti mohla připojit školní budova. Stavbu dostal na starosti stavitel Pešek, jehož dcery navštěvovaly školy kongregace.⁸¹ Celá stavba měla podle plánů stát 1 350 000 korun, sehnat takovýto obnos peněz nebylo moc jednoduché a sestry se musely velmi snažit, aby toho nakonec dosáhly.⁸² V únoru a březnu 1934 se mohlo začít stavět.⁸³ Již před stavbou se objevily výtky ze strany Lidové strany, která vyčítala, že na stavbě nejsou zastoupeni dělníci lidové strany a že se propouští dělníci katolického přesvědčení.⁸⁴ Do sporu byl zatažen i kaplan

---

⁷⁶ Tamtéž str. 35–39.

⁷⁷ SOA Třeboň, Biskupský archiv, České Budějovice, Řeholníci v duchovní správě – Kongregace sester Nejsvětější Svátosti oltářní České Budějovice, 1903–1945, Sestavení příjmů a vydání Kongregace SNS v Českých Budějovicích za rok 1933, sing. V., D-7, karton 1671.

⁷⁸ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 494–495.

⁷⁹ Tamtéž str. 461–473.

⁸⁰ Tamtéž str. 478.

⁸¹ Tamtéž str. 507.

⁸² Půjčily si: 300 000 korun z Mikulášského fondu a 300 000 korun z Českobudějovické záložny, 200 000 korun z věna sester (po povolení Říma), dále měly po zemřelých sestrách 319 000 korun, filiálky odevzdaly letos 111 300 korun a také předčasně peníze za rok 1935 – 57 500 korun, našetřené peníze a peníze za paramentní práci 161 745 korun. Tamtéž s. 522.

⁸³ Tamtéž str. 523.

⁸⁴ Tamtéž str. 529–530.

Plojhar⁸⁵. Kongregaci SNS bylo vyhrožováno i odejmutím škol a předáním jiným řádům, matka představená se pokusila o ospravedlnění a vysvětlení, ale nakonec byla kongregace za své chování pokárána i biskupem Bártou, což byla pro sestry „hluboká rána“. Biskup se také sešel se spirituálem kongregace Loškem a kladl mu na srdce, aby se snažil působit na mladé sestry, které by se měly stýkat i se světem venku a účastnit se schůzek Lidové strany.⁸⁶

Na konci srpna se začalo připravovat vše ke zřízení dalšího filiálního domu v Suchém Vrbném. Tentokrát se jednalo o mateřskou školku. Prozatím tam měly dvě sestry pouze docházet z Budějovic,⁸⁷ protože v Suchém Vrbném zatím nebyl zřízen kostel a sestry by neměly ranní mši. Další jejich činnost měla spočívat v náboženském a výchovném působení na lidi pomocí přednášek. Tyto přednášky se konaly každou neděli od 17. září 1934 a chodily na ně především děti a ženy.⁸⁸

Ke konci roku 1934 se vystupňovaly spory mezi Čechy a Poláky, z Polska byli vyháněni Čechoslováci a na oplátku naše úřady nedopustily, aby se polští příslušníci usazovali na území Československé republiky. V kongregaci se to týkalo čtyř novicек a šestnácti aspirantek polské národnosti.⁸⁹

V dubnu 1935 se začal stavět kostel v Suchém Vrbném, který má v roce 1937 převzít Kongregace těšitelů. Do té doby má být vystavěna také fara a pětiletá škola Kongregace SNS.⁹⁰ V tomto roce obdržela kongregace nabídku/žádost od brněnského biskupa Kupky, zda by nepřijala „Mariánskou ochranovnu“ v Divákách na Moravě. Měly přijmout dvojtřídní školu, ochranovnu a jesle a v celé farnosti pomáhat nemocným. V době, kdy byly prázdné jesle a ochranovna, pak měly poskytovat kurzy pro vaření a šití. 28. srpna se sestry vydaly převzít další filiální dům.⁹¹

---

⁸⁵ Josef Plojhar (1902–1981) do roku 1945 člen Československé strany lidové, po roce 1945 kolaboroval s KSČ. Po převratu v únoru 1948 se stal až do roku 1968 ministrem zdravotnictví. Po roce 1948 byl předsedou a místopředsedou Československé lidové strany, ale byl loajální vůči KSČ.

⁸⁶ Dějiny Kongregace 1924-1950, str. 54–55.

⁸⁷ Jedná se o přibližně dvoukilometrovou cestu.

⁸⁸ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, s. 509.

⁸⁹ Dějiny Kongregace 1924-1950, str. 69–70.

⁹⁰ Tamtéž str. 73–74.

⁹¹ Tamtéž str. 75–77.

Na konci tohoto roku onemocněl spirituál Loško, ale lékaři mu nemohli nebo neuměli pomoci, neboť netušili, proč má Loško takové bolesti. Rok 1936 tedy začal jeho pohřbem, který se konal 8. ledna. Až pitva našla příčinu jeho velké bolesti a následné smrti, byl jí žlučový kámen.⁹²

V roce 1936 uběhlo dvanáct let od volby generální představené a musela se konat nová volba. Nic se ovšem nezměnilo, generální představenou byla 7. března jednomyslně zvolena Klára Beránková.⁹³ Na podzim se musela nechat opravit střecha, kterou poničil vítr. Částečně to bylo i chybou nekvalitní stavitelské práce, a proto třetinu z ceny nové střechy musel zaplatit stavitel.⁹⁴ Problémy se stavbou pokračovaly i dále. Z výkazů a smluv se přišlo na to, že truhlář Steinhäusl si některé své práce napočítal dvakrát, také si nechal zaplatit práce, které vůbec nevykonal. Celá záležitost se dostala až k soudu, kde bylo toto prokázáno.⁹⁵

Rok 1937 byl nabitý událostmi. Na začátku roku musel být přivolán lékař ke generální představené, neboť omdlela a byla nalezena v bezvědomí. Následně ji byl doporučen klid, a tak přešla k sestřám, které pracovaly na biskupství, kde využívala ticha a klidu tamní zahrady ke svému zotavení. V tomto roce slavila Kongregace SNS velké jubileum, a to padesáté výročí svého založení. Byla to velká slavnost a pozvány byly všechny chovanky a všechny jejich žákyně, celkově bylo posláno asi 800 pozvánek. K výročí si kongregace nechala zhotovit nový malý zvon, který měl nahradit zvon, který byl sebrán za první světové války (viz výše). Poprvé se rozezněl 10. května. Dne 14. září zemřel prezident Tomáš Garrigue Masaryk. V kronikách kongregace se o něm zmiňují jako o nepříteli církve, jako o tom, kdo nechal odstranit kříže ze škol atd. O účastní kandidátek při kladení věnců k Masarykově desce na radnici se zmiňují jen takto: „*Naše kandidátky se také musely účastnit.*“⁹⁶ V polovině září pak kongregace přijala nabídku na přijetí správy nad opatrovnou v Činěvsi u Poděbrad.⁹⁷

V roce 1938 došlo k další modernizaci mateřince, bylo do něj zavedeno telefonní vedení. V únoru došlo k nehodě, kdy dvě kostelnice spadly ze žebříku při oprašování kostela, ale naštěstí nedošlo k vážnému zranění, ale pouze pohmoždění.⁹⁸

---

⁹² Tamtéž str. 81–82.

⁹³ Tamtéž str. 83.

⁹⁴ Tamtéž str. 91.

⁹⁵ Tamtéž str. 93.

⁹⁶ Tamtéž. str. 101.

⁹⁷ Tamtéž str. 93–101.

⁹⁸ Tamtéž str. 106–107.

V březnu Německo obsadilo Rakousko, postupně se zvyšovalo napětí mezi Polskem a Litvou, čeští Němci se chtěli odtrhnout od Československa. Nebezpečí války se stále zvyšovalo a kongregaci bylo sděleno, že v případě vypuknutí války bude jejich klášter sloužit pro raněné a sestry jim budou muset poskytnout pomoc (zvláště ty, které jsou u Červeného kříže).⁹⁹

Ve druhé polovině června onemocněla generální představená, přivolaný lékař nedokázal určit jakou nemocí a vzhledem ke stále se zhoršujícímu stavu musela být převezena do nemocnice. Ani tam ji už nedokázali pomoci a 1. července zemřela a 4. července se konal pohřeb. Volba nové generální představené se konala 26. září a zvolena byla Tekla Farková.¹⁰⁰

V době všeobecné mobilizace, která byla vyhlášena 23. září byly některé místnosti v mateřinci a škole určeny vojenskými důstojníky za kanceláře a ostatní za noclehárny pro vojsko. Vojsko opustilo mateřinec 27. září.¹⁰¹

V této době se sestry z Maria Schnee rozhodly opustit toto místo a vrátit se zpět do Českých Budějovic. Měly strach z Němců. Všechny sestry i hluchoněmé obyvatelky byly převezeny autobusem do mateřince, v Maria Schnee zůstaly pouze dvě sestry (Fanyňka a Annerl), aby dům nezůstal úplně opuštěný a tyto dvě uměly dobře německy. Zůstal zde i šafář Johan Bamberger. Služebná a čeledín utekli do Rakouska. Po vyklizení pohraničí bylo v Českých Budějovicích mnoho uprchlíků, kteří byli ubytováni ve školních budovách, na jídlo chodili do klášterů. V Kongregaci SNS bylo ubytováno asi 420 osob, především žen s dětmi a starší muži. V této době měly sestry připravené a zabalené věci i veškeré kongregační listiny, kdyby byly nuceny urychleně opustit České Budějovice. Odstoupením pohraničí ztratila Kongregace SNS filiální domy v Maria Schnee a v Žireči. Dne 4. listopadu přišlo nařízení, že všechny osoby polské národnosti, které jsou v klášteře, musejí neprodleně opustit československé území, týkalo se to sedmi sester a třech chovank.¹⁰²

2.8. Kongregace sester Nejsvětější Svátosti za protektorátu a v poválečném období (1946–1950)

Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Moravu dostaly sestry příkaz, aby sepsaly veškerý svůj majetek a všechny věci, které jsou v domě. Také musely úředníkům ukázat svoji kuchyni,

---

⁹⁹ Tamtéž str. 111.

¹⁰⁰ Tamtéž str. 114–116.

¹⁰¹ Tamtéž str. 115–117.

¹⁰² Tamtéž str. 117–118.

protože byla možnost, že by se v ní vařilo pro lidi. V této době byl velmi omezen život ve městě, a tedy i v kongregaci. Sklepy byly uzpůsobeny potřebám protiletectkým bunkrům, okna musela být zatemňována (od večera po svítání), rušeny byly i půlnoční mše, také pro případ nočních náletů. Potraviny byly k dostání pouze na potravinové lístky. Příděly byly velmi skromné (na týden pro člověka např. 2,5 kg chleba, 10 dkg másla atd.).¹⁰³

Od října 1940 poskytla Kongregace SNS azyl Školským Sestrám, to bylo podmínkou, aby Kongregace SNS nemusela opustit svůj mateřinec a v roce 1941 se k nim nastěhovaly i Milosrdné sestry Karla Boromejského.¹⁰⁴

Během roku 1940 navštívili domov kongregace němečtí úředníci, kteří si ho chtěli prohlédnout z důvodu shánění prostor pro německý učitelský ústav a penzionát. Tento úmysl se ale nikdy nezrealizoval. Ve školních budovách Kongregace SNS postoupila jednu místnost živnostenské škole, jejíž výuka probíhala pouze v pondělí a v úterý. Dále se během října nastěhovaly do těchto prostor dvě měšťanské školy.¹⁰⁵

Neustále se zvyšovalo nebezpečí náletů, i několikrát za den byly sestry nuceny utíkat do úkrytů. Velmi omezující byly i neustálé kontroly, které zajišťovaly, zda jsou všude připraveny věci na hašení požárů (voda, písek) a zda je stále někdo na hlídce. Sestry musely samy na své zahradě vykopat nádrž na vodu, právě pro případ požáru.¹⁰⁶

Na přelomu listopadu a prosince 1944 těžce onemocněla generální představená a byla hospitalizována. Z nemoci se neuzdravila a ze 7. na 8. prosince ve věku sedmdesáti let zemřela.¹⁰⁷

Před koncem druhé světové války byl klášter opět určen k ubytování uprchlíků z vyklízených oblastí. Na pomoc se zvládnutím všech těchto lidí byly povolány do mateřince i učitelky a mladší sestry, které byly schopné tuto činnost vykonat.¹⁰⁸

Druhá světová válka zasáhla kongregaci mnohem víc než válka první. Během tohoto šestiletého období byly neustále vystavovány různým nepříjemnostem. Dokonce byla generální

---

¹⁰³ Tamtéž str.125–133.

¹⁰⁴ Tamtéž str. 139–140.

¹⁰⁵ Tamtéž str. 135–140.

¹⁰⁶ Tamtéž str. 145.

¹⁰⁷ Tamtéž str. 148.

¹⁰⁸ Tamtéž str. 145.

představená Tekla vyslýchána gestapem, kvůli svěcení svátku Všech svatých,¹⁰⁹ protože svěcení církevních svátků bylo zakázáno. Dále se musely potýkat s nedostatkem potravin, uhlí, zavřením škol, neustálým kontrolám apod.

V díle *Dějiny kongregace (1924–1950)* jsou věcně popisovány i válečné události jako napadení Polska Německem a Ruskem, válka ve Finsku, povstání studentů 17. listopadu v Praze, postupy německé armády, napadení Ruska či vstup USA do války, Slovenské národní povstání a ústup německé armády, konec války a svržení atomových bomb v Japonsku. Informují i o událostech v Protektorátu jako příchod Heydricha, atentát na něho, vypálení Lidic a Ležáků, vstup spojeneckých vojsk do Čech a osvobození Prahy sovětskou armádou. O těchto událostech je v kronice vždy jen zmínka bez jakéhokoli bližšího ať už pozitivního či negativního hodnocení.¹¹⁰

Po skončení války bylo několik záležitostí, které se musely v Kongregaci SNS vyřešit. Jako první bylo třeba zvolit novou generální představenou. 26. června byla ve volbě zvolena Evangelistka Říhová.¹¹¹ Také se okamžitě začalo jednat o otevření škol (viz níže).¹¹²

K důležitým změnám došlo v celé církevní organizaci. Dosazen byl po pěti letech nový pražský arcibiskup, kterým se stal Josef Beran, v Českých Budějovicích byl po šesti letech dosazen biskup, stal se jím Josef Hlouch, dále byli dosazeni i biskupové v litoměřické diecézi (Štěpán Trochta) a královehradecké (Mořic Pícha). Tím se alespoň částečně začala obnovovat církevní organizace ve státě. Po válce byl nedostatek kněží, někteří se nevrátili z války, němečtí byli násilně vyhnáni, a spousta far tak zůstala neobsazena.¹¹³

V roce 1947 převzala Kongregace SNS nový filiální dům v Žinkovicích u Nepomuku. Jednalo se o domov důchodců, který byl pojmenován po manželce Eduarda Beneše, Domov odpočinku Hany Benešové. Přišla nabídka i z Chomutova, ale tam byly kladeny podmínky, které byly pro kongregaci SNS nepřijatelné (v kronice bohužel není uvedeno o jaké podmínky se jednalo).

---

¹⁰⁹ Tamtéž str. 146.

¹¹⁰ Tamtéž str. 139–159.

¹¹¹ SOA Třeboň, Biskupský archiv, České Budějovice, Řeholníci v duchovní správě – Kongregace sester Nejsvětější Svátosti oltářní České Budějovice, 1903–1945, Dopis Zemského národního výboru kapitulní konzistori ve věci volby nové generální představené, sing. V., D-7, č. kar. 1671. b. p.

¹¹² Tamtéž str. 153–158.

¹¹³ Tamtéž str. 161–166.

Po jmenování Josefa Hloucha biskupem obdržela generální představená prosbu, aby se sestry nadále staraly o jeho domácnost.¹¹⁴

Velmi významným dnem se stal 12. duben 1948, kdy byla konečně Kongregace SNS schválena papežem Piem XII. za kongregaci papežskou.¹¹⁵

Roku 1948 se vyostřila politická situace, která vyvrcholila 25. února, kdy moc převzala komunistická strana. Začal se vyostřovat postoj proti církevním školám, církvi a duchovenstvu obecně. Tím se zhoršovala situace i pro Kongregaci SNS. Ještě na krátký čas se v Českých Budějovicích podařilo zachránit klášterní školy, ale v květnu 1949 (viz níže) vešel v platnost zákon, který znemožňoval výuku na jiných školách, než na státních.¹¹⁶

Po řadě neúspěšných jednání mezi církví a státem během let 1948–1950 přišlo vyvrcholení proticírkevních zásahů. Řada kněží i biskupů byla uvězněna, zbylým zůstaly jen malé pravomoci. Vyvrcholení přišlo s Akcí Kláštery (Akce K), kdy byly rušeny řeholní řády. Zprvu se to týkalo mužských řádů (ty byly zlikvidovány během dubna), další fáze zasáhla i ženské řády (Akce VŽK – vyklízení ženských klášterů). 29. srpna byla předvolána generální představená do Prahy na Státní církevní úřad a dostala příkaz, že musí do 48 hodin (tedy do 30. srpna) vystěhovat mateřinec a klášter v Maria Schnee. Jako náhradu za opuštěné objekty dostala Kongregace SNS klášter v Hostinném,¹¹⁷ ale ten byl týden před tímto rozhodnutím prohlášen za neobyvatelný. 31. srpna se konala poslední mše svatá, po ní před kostel přijely autobusy, které sestry odvezly do Podkrkonoší.¹¹⁸

2.9. Život Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v letech 1950–1990

Prakticky ihned po přemístění do Hostinného musely sestry začít chodit pracovat do papírenské továrny. Jejich denní režim byl rozdělen tak, aby mohly plnit i své řeholní povinnosti podle hesla sv. Benedikta „Modli se a pracuj.“ Po půlroce života na novém místě došlo k rozdělení. Novicky byly poslány pod záminkou vzdělávání se do nemocnic, sestry starší šedesáti let byly poslány do Vidnavy.¹¹⁹ Tam byly čtyři roky, poté se vrátily zpět. Sestry

---

¹¹⁴ Tamtéž str. 186–194.

¹¹⁵ Tamtéž str. 212. Obrazová příloha, kopie dekretu definitivního schválení

¹¹⁶ Tamtéž str. 213–239.

¹¹⁷ Nachází se v Krkonoších. Před Akcí K se jednalo o františkánský klášter.

¹¹⁸ Dějiny Kongregace 1924–1950, str. 239–243.

¹¹⁹ Město u polských hranic v Olomouckém kraji.

do třiceti let pracovaly ve pletářském závodě Elita Varnsdorf, odsud byly po půlroce propuštěny a převeleny do lnářských závodů v trutnovském okrese. Postupně byla rušena správa nad filiálními domy kongregace a sestry, které v nich byly, se připojovaly k ostatním v Hostinném. Už po roce se musely sestry znovu stěhovat. Na konci roku 1951 odešly do Meziměstí u Broumova, dostaly nové pracovní místo. Pracovaly v přádelně bavlny v továrně Veba. Zde působily až do 14. dubna 1958. Během tohoto období byly sestry pod stálým dohledem.¹²⁰

Během pobytu v Meziměstí, 30. listopadu 1954, zemřela generální představená Evangelista Říhova, byla to poslední sestra, která si pamatovala matku zakladatelku. Pohřeb se konal v Českých Budějovicích v kostele Božského Srdce Páně.¹²¹ Po ní byla zvolena Klementina Hartmanová zástupkyní kongregace, neboť se nesměly konat volby. V čele kongregace stála až do své smrti roku 1991.

V rámci procesu s biskupem Otčenáškem byla 29. prosinec 1954 odsouzena za velezradu a vyzvědačství k odnětí svobody na osm let, ke ztrátě občanských práv a zabavení osobního majetku sestra Celestina Barbora Kupková. Důvodem byla údajná špionážní činnost, kdy za pomoci Josefa Hájka odeslala dopis do Vatikánu o vysvěcení Karla Otčenáška biskupem, dále posílala informace o stavu politické situaci v diecézi od litoměřického biskupa Trochty. Trest si odpykávala v Pardubicích. Propuštěna byla v rámci amnestie v roce 1960 a v roce 1969 byla rehabilitována.¹²²

14. dubna 1958 dostaly sestry výpověď z práce v přádelně Veba v Meziměstí u Broumova. Tím přišly nejenom o práci, ale také o obydlí. Generální představená Klementina Hartmannová tak byla nucena hledat nové místo, kam by se mohly uchýlit sestry, které již pro stáří nebo nemoc nemohly pracovat. Ty sestry, které byly schopny pracovat, se dle nařízení Ministerstva školství rozešly do sociálních domovů, ve kterých již pracovaly některé jiné členky Kongregace SNS. Generální představená nejprve hledala opuštěnou faru nebo školní budovu v broumovském a královehradeckém okrese, ale nenašla zde žádnou vyhovující. Hledala tedy i v trutnovském okrese, kde nakonec byla upozorněna na opuštěnou školu v Dolních Albeřicích nedaleko Horního Maršova. Škola byla prakticky zříceninou, bylo třeba opravit střechu,

---

¹²⁰ Archiv Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, Gemma Urbanová, Kronika Kongregace sester Nejsvětější Svátosti (České Budějovice) 1950–2010, str. 21–37.

¹²¹ Tamtéž str. 136–138.

¹²² Tamtéž str. 27–28.

vyměnit okna a uskutečnit mnoho dalších oprav. Od 1. ledna 1959 se stará škola stala Charitním domovem pro řeholnice.¹²³

V době sezónních prací byly sestry (a s nimi i chovanky ÚSP v Opočně) požádány místním státním statkem o výpomoc na loukách a na polích, na oplátku jim statek dodával elektrický proud (do elektrifikace Albeřic a zavedení elektřiny do domova), dával jim mléko a dovolil jim využívat část louky jako zelinářskou zahradu. Kromě zahrady vlastnily sestry také domácí zvířectvo, kuřata, krůty a berany. V květnu roku 1960 se sestry z Albeřic vydaly navštívit charitní dům v Albrechticích u Lanškrouna, který také obývaly sestry z Kongregace SNS. Kromě prací pro státní statek byla část sester zaměstnána také u Charitní chrámové výroby v Jablonné nad Orlicí, hlavně jako vyšivačky a malířky. Zde je nejvíce práce hlavně před vánočními svátky, protože je třeba zhotovit spoustu rouch a oltářních závěsů.¹²⁴

V roce 1962 se sestry ocitly odříznuté od zbytku světa. Dolní Albeřice se nacházejí v horách, v Krkonoších. Na začátku tohoto roku napadlo mnoho sněhu a na silnicích byly i metrové závěje, zároveň bylo poškozeno i telefonické vedení, které bylo třeba rychle opravit, neboť se často z domova přivolávala pomoc, když se stala nějaká nehoda lyžařům v horách. Počasí se uklidnilo až v květnu a bylo třeba se ihned pustit do zahradních prací. Také bylo třeba opravit přívod vody od pramene do studny, protože to staré bylo prakticky neprostupně zaneseno. V červnu se sestry zúčastnily přednášky pana Vopařila na téma pokusné lety do vesmíru (a o rok dříve na téma hvězdná obloha). Jak rok začal, tak také skončil, na začátku prosince byly sestry opět odříznuty od světa z důvodu sněhových vánic.¹²⁵

Rok 1963 proběhl ve stejném duchu jako rok předešlý. V dubnu, respektive v květnu zmizel sníh a začaly zahradnické práce a práce na státním statku. 3. června dostaly zprávu o smrti papeže Jana XXIII., což sestry velmi zarmoutilo a velmi se za zesnulého papeže modlily. 21. června pak s radostí přivítaly zvolení nového papeže Pavla IV. I za nového papeže konaly sestry mnoho modliteb. V kronice je uvedeno, že se sice snažily zachytit o novém papeži veškeré zprávy v novinách i v rozhlase, ale že nebylo vysíláno a vydáváno nic souvislého. Až 30. června byla vysílána papežská mše a korunovační slavnosti. Od prosince do jara

---

¹²³ Archiv KSNS, Kronika charitního domova pro řeholnice v Dolních Albeřicích, str. 7–9.

¹²⁴ Tamtéž str. 11–13.

¹²⁵ Tamtéž str. 14–18.

pak proběhla výměna oken na budově a také bylo třeba vyměnit nádrž na vodu, neboť z důvodu velkých mrazů ke konci prosince ta stará popraskala.¹²⁶

Během let 1964 až 1967 se nestalo nic, co by nějak vybočovalo ze zaběhlé rutiny. Za zmínku snad jen stojí, že v dubnu roku 1965 uhodil blesk do hromosvodu a zničil telefonní vedení i samotný aparát. A na začátku roku 1967 byla sněhem poškozena střecha, ale během léta byla opravena. Také si během tohoto roku připomněly 80. výročí založení Kongregace. Jinak sestry stále pomáhaly na státním statku, staraly se o svoje malé hospodářství, každý rok v listopadu nebo v prosinci uspořádaly domácí akademii, kde zpívaly a recitovaly pro pobavení sester důchodkyň.¹²⁷

V zápisech k roku 1968 je zde popsána naděje na nové budování vlasti, na radostnější zítřky a také víra v brzkou plnou svobodu a osvobození náboženského života. Sestry také oslavily, že už deset let působí v Dolních Albeřicích. A v srpnu slavily 70. narozeniny generální představené Klementiny Hartmannové. K událostem 21. srpna je zde pouze kratičký záznam.¹²⁸ „*Pevně věříme se všemi lidmi dobré vůle, že sv. Václav svého dědictví neopustí a vyprosí u Božího trůnu těžce zkroušenému národu mír a Církvi sv. u nás rozkvět.*“¹²⁹

V letech 1969 se vše opět vrací do zajetých kolejí a v kronice jsou jen záznamy o sněhu, opravě kůlny, událostech, které se udály v těsné blízkosti domova. Je zde také zmíněna smrt nejstarší obyvatelky domova sestry Růženy Kalinové, která zemřela v prosinci ve věku 83 let.¹³⁰

V roce 1970 byla řádně zvolena za generální představenou Klementina Hartmannová a také byly upraveny stanovy podle nejnovějších koncilních dekretů. V tomto roce zemřely dvě sestry.¹³¹

Během roku 1971 musel být z důvodu dlouhotrvající nemoci nahrazen důstojný pán Čech, pro sestry byl uvolněn českobudějovický archivář a bývalý duchovní správce v kostele Božského Srdce Páně, pan Josef Šídlo, toho času důchodce. Byl schválen a potvrzen konsistoří v Hradci Králové a stal se tak novým duchovním správcem. Pan Čech zemřel 21. prosince.¹³²

---

¹²⁶ Tamtéž str. 18–24.

¹²⁷ Tamtéž str. 24–38.

¹²⁸ Tamtéž str. 38–46

¹²⁹ Tamtéž str. 46

¹³⁰ Tamtéž, kronika již není číslována.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Tamtéž.

Postupně se začaly více ukazovat nedostatky obydlí. Malá prádelna bez sušárny znamenala, že musely chodit s prádlem do Bečanovy chaty (která však velmi chátrala), což obzvláště v zimě bylo dost obtížné hlavně vzhledem k vyššímu věku sester, žehlit musely na chodbách. Chyběla zde i ošetrovna nebo volný pokojík pro nemocné, sestry malířky a vyšivačky musely pracovat v pronajatých pokojích u souseda. Z těchto důvodů se generální představená v roce 1972 rozhodla, že zařídí přístavek, aby se zvětšily prostory. Stavba probíhala do listopadu, kdy se podařilo dokončit hrubou stavbu a měla být hotova na jaře 1973. 10. června obdržely zprávu z Českých Budějovic o náhlém a neočekávaném úmrtí pana biskupa Josefa Hloucha (biskupem byl v letech 1968–1972).¹³³ Na pohřeb, který se konal 16. července, se vydaly i sestry z Dolních Albeřic.¹³⁴

Rokem 1973 kronika končí, poslední záznam se týká noci z 12. na 13. února, kdy je popsána velká vánice, která zapříčinila metrové závěje a také poškození telefonního spojení.¹³⁵ Další záznamy v kronice nejsou. O době mezi lety 1973–1990 nejsou prakticky žádné záznamy. Je pouze záznam o konání volby generální představené roku 1976, kdy byla opět zvolena Klementina Hartmanová.¹³⁶

Domov v Albeřicích Kongregace SNS využívala až do roku 2003, přičemž do roku 1992 sloužil jako mateřinec, poté jako filiální dům pro staré sestry, v květnu roku 2003 jej předala organizaci YMCA Setkání.¹³⁷

2.10. Kongregace sester Nejsvětější svátosti od roku 1990 po současnost

Po Sametové revoluci se 8. prosince 1990 v Albeřicích konala první obláčka po letech nesvobody (poslední se konala v roce 1972). Řeholní roucho přijaly dvě dívky a čtyři dívky, které vstoupily do kongregace během pražského jara, složily doživotní sliby. Také začaly přípravy na návrat do Českých Budějovic, Kongregaci SNS byly navráceny budovy mateřince, ale v dost poškozeném stavu a nevhodné pro klášterní potřeby. Bylo tedy třeba nejprve provést nutné opravy. Postupně byly vráceny i další budovy jako dům v zahradě, budova mateřské

---

¹³³ KADLEC, Jaroslav a Miroslav NOVOTNÝ. Hlouch Josef. *Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. Nebe, 2020 [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: <http://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/hlouch-josef>.

¹³⁴ Archiv KSNS, Kronika charitního domova pro řeholnice v Dolních Albeřicích.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Archiv Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, Gemma Urbanová, Kronika Kongregace sester Nejsvětější Svátosti (České Budějovice) 1950–2010, str. 50.

¹³⁷ YMCA Setkání je občanským sdružením zaměřeným na obnovu, zlepšení a upevnění života v rodině jako základu rozvoje jednotlivce i zdravé společnosti. YMCA Setkání. YMCA Setkání [online]. Dostupné z: <https://www.setkani.org/alberice/dum>.

školy, základní školy a jídelny. Všechny budovy, ale musely být zrekonstruovány. Stěhování z Dolních Albeřic probíhalo od roku 1992, v tomto roce se uskutečnily i nejnútnejší opravy budovy, která měla sloužit jako mateřská škola, která byla 1. září 1992 otevřena.¹³⁸

Do Budějovic se Kongregace SNS stěhovala už s novou generální představenou. Po smrti Klementiny Hartmannové byla v prosinci 1991,¹³⁹ zvolena Gemma Urbanová, která zastávala tento úřad až do roku 2009, kdy ji nahradila Františka Panřoková, která zemřela 5. března 2020.

Po roce 1990 obnovily sestry činnost v těchto filiálních domech: českobudějovické biskupství (od 1921), Anenská Studánka (od 1951), Dolní Albeřice (1958–2003), Albrechtice u Lanškrouna 1960–2015) a pražské arcibiskupství (1991–1998). V roce 2020 působí dvě sestry na biskupství, dvě v domově v Anenské Studánce, kde se starají o lidi s mentálním postižením a čtyři sestry působí v Domově sv. Josefa v Žirči u Dvora Králového.

Po roce 1992 se obnovila i paramentní výroba, v současné době jsou tam zaměstnány i tři civilní kvalifikované švadleny.

V době, kdy byla v čele Kongregace SNS Gemma Urbanová, došlo k vyjasnění a urovnání vztahů s petriny.¹⁴⁰

---

¹³⁸ Archiv Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, Gemma Urbanová, Kronika Kongregace sester Nejsvětější Svátosti (České Budějovice) 1950–2010, str. 59.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Výpověď sestry Jany.

3. Členky

Dle stanov kongregace¹⁴¹ mohla do společenství vstoupit jakákoliv žena, která splňovala následující podmínky: byla věřící katolička, chtěla vstoupit dobrovolně dle vlastního uvážení, tedy nesměla být ke vstupu do kláštera nikým nucena, byla svobodná a neposkvrněná, musela být biřmována a starší 15 let. Přijímány nebyly ženy, které byly tělesně či duševně postiženy a z toho důvodu práce neschopny a také ženy, které neměly dobrou pověst.¹⁴²

3.1. Čekatelky

Dívky, které se chtěly stát sestrami a chtěly vstoupit do kongregace se nejprve staly čekatelkami. Před přijetím jsou žadatelka i její rodiče tázáni na poměry a zjišťuje se, zda je dívka vhodná ke vstupu. Tazatelkou je provinciální představená nebo novicmistrová. Po přijetí se dívka či žena učí všem potřebným pracím pod vedením tomu určené sestry. Čekatelky jsou odděleny od sester i od novic. Před vstupem do noviciátu skládají obláčky, čímž přijímají řeholní roucho.

Dívky mladší 15 let mohou být také přijímány, ale pouze jako klášterní chovanky. Tyto chovanky jsou vzdělávány od sester-učitelek.¹⁴³

3.2. Novicky

Dívky, které se stanou novickami, se v prvním roce učí především náboženské nauce a pravidlům křesťanské spravedlnosti. Ve druhém roce pokračují v náboženské nauce a dále se učí předměty, které jsou důležité a potřebné pro jejich další činnost. Zároveň mohou již různě pomáhat ve filiálních domech. Účastní se všech modliteb, ale musejí zůstat oddělené od sester. Důležité je, aby se v tomto období novicky naučily vzájemné lásce, pokoře, sebezapírání,

---

¹⁴¹ Stanovy dále určovaly např. denní zvyky, pravidla soužití, aby nedocházelo ke konfliktům.

¹⁴² SOA Třeboň, Biskupský archiv, Stanovy Kongregace sester Nejsvětější svátosti Oltářní v diecézi česko-budějovické. České Budějovice, 1903-1945, Stanovy kongregace Sester Nejsvětější svátosti v diecézi česko-budějovické sign. VI-D-7, č. kar. 1671. b. p.

¹⁴³ SOA Třeboň, Biskupský archiv, České Budějovice, Řeholníci v duchovní správě – Kongregace sester Nejsvětější Svátosti oltářní České Budějovice, 1903–1945, Stanovy kongregace Sester Nejsvětější svátosti v diecézi česko-budějovické, str. 19, sign. V., D-7, karton 1671.

poslušnosti, zbožnosti a dodržování stanov. Po dvou letech v noviciátu přistupují ke skládání svatých slibů.¹⁴⁴

Ke skládání svatých slibů musejí být novicky připuštěny generální představenou. Když složí svaté sliby, stávají se z nich plnohodnotné sestry a členky komunity/rodiny. Taková sestra už může být propuštěna pouze v případě, že by se provinila ve věcech čistoty, porušovala dobré jméno kláštera nebo se jinak závažně provinila proti stanovám. Právo propustit novicku a sestru má pouze generální představená s generální radou, ale až po neúspěšných pokusech o její nápravu všemi možnými prostředky. O propuštění může požádat i sestra sama, musí ale zažádat o dispens do Říma. Propuštěná i sama odstoupená může být opět přijata do kláštera už jen na smrtelném lůžku. Při vystoupení je vráceno věno.¹⁴⁵

3.3. Svaté sliby

Sliby si sestry samy opisovaly a následně je musely podepsat. Skládaly se trojí sliby. Slib čistoty, kterým se sestry zavazují, že nebudou vyhledávat žádné důvěrnosti, navzájem si budou vykat a stanou se nevěstou Krista. Nesmí číst žádné knihy bez povolení generální představené, dopisy čtou až poté, co je přečte představená a ani samy nepíší žádné dopisy bez jejího povolení.

Slib chudoby, sestry nemají žádný osobní majetek. Vše, co mají nebo co dostanou odevzdávají ve prospěch kongregace. Žijí skromně, všechno, co dělají, dělají ve prospěch kongregace, a nikoliv ve svůj osobní. Po smrti náleží veškeré věno kongregaci.

Slib poslušnosti, sestry mají absolutní povinnost poslouchat generální představenou. Také se nesmějí vměšovat do cizích záležitostí.¹⁴⁶

3.4. Profesky

Po uplynutí noviciátu a složení svatých slibů se z novicек stávají profeskami s dočasnými sliby. Tyto sliby skládají každý rok po dobu tří let. Poté skládají slib na tři roky a po uplynutí této doby, pokud generální představená nerozhodne o prodloužení této doby, se stávají profeskami

---

¹⁴⁴ Tamtéž str. 20.

¹⁴⁵ Tamtéž str. 20–21.

¹⁴⁶ Tamtéž str. 13–15.

s věčnými sliby. Ke složení dočasných slibů musela být žadatelka starší 16 let, ke složení věčných slibů pak starší 21 let.¹⁴⁷

3.5. Složení kongregace

Nejvyšší autoritou v kongregaci je generální představená. Ta rozhoduje o chodu celé kongregace, o zřizování nových filiálních domů, případně o rušení starých, o koupi či prodeji statků a majetku kongregace, povoluje skládat novicám svaté sliby, stanovuje datum skládání obláčky a svatých slibů, koná visitace ve filiálních domech, ustanovuje profesky a vylučuje nevhodné členky. Také rozhoduje o organizačních věcech.

Po smrti generální představené ji zastoupí její asistentka a následně se konají volby nové představené. Volit mohou všechny profesky s věčnými sliby a rozhoduje prostá většina hlasů. Po prohlášení vítězky voleb musí tato zvolená úřad přijmout. Pak je nucena složit přísahu a poté ostatní profesky skládají přísahu, že ji budou poslouchat, ctít a milovat. Volba se pak opakuje za 12 let, pokud generální představená sama nerozhodne o vypsání dřívější volby. Stávající představená může být zvolena znovu.¹⁴⁸

Dalšími důležitými úřady jsou generální a provinciální rada. Generální rada se ustanovuje vždy při volbě nové představené. Jejich role je především poradní, ale generální ani provinciální představená nesmí jednat proti názoru většiny.

Dále v kongregaci působí asistentka, která zastupuje představenou, ale sama nesmí činit důležitá rozhodnutí. Může s dovolením představené konat visitace ve filiálních domech. O písemnictví a korespondenci se stará sekretářka. Archiv a registraturu má na starosti archivářka. Tyto sestry jsou součástí generální rady. Mimo radu, ale přesto zastávající důležitou roli, je novicmistrová, která se stará o novicky. Musí to být zkušená sestra, podmínkou je, aby působila alespoň deset let v kongregaci. O dům, jeho vybavení, úklid, případné opravy, o šatstvo a o zásoby potravin se stará prokuratorka.¹⁴⁹

V kongregaci jsou dále učitelky a vychovatelky, které se starají o děti a vychovávají je v duchu křesťanství. Ceremoniářka dbá o svaté obřady. O čistotu a krásu kostela a kaple se stará sakristánka, ta má na starosti i zásobu vína, kadidla, svící, praní a opravu prádla a rouch v kostele. Jedna sestra má na starosti péči o nemocné. V domě působí i vrátná, která se stará

---

¹⁴⁷ Tamtéž str. 13.

¹⁴⁸ Tamtéž str. 21–23.

¹⁴⁹ Tamtéž str. 23–25.

o uzavření a uzamčení všech vchodů do kláštera, také se stará o vyzvedávání pošty, kterou ihned odevzdává představené a o přijímání návštěv, které ihned ohlašuje a odvádí k představené. Dále tam jsou kuchařky, sestry, které mají na starosti úklid a sestry, jejichž úkolem je šití. Všechny tyto sestry dohromady tvoří jednu rodinu.¹⁵⁰

3.5.1. Generální matky představené¹⁵¹

V seznamu předkládám matky představené, které stály v čele KSNS od založení po současnost.

M. M. Magdaléna Šebestová (1887–1924)

M. M. Klára Beránková (1924–1938)

M. M. Tekla Farková (1938–1944)

M. M. Evangelista Říhová (1944–1954)

M. M. Klementina Hartmannová (1954–1991)

M. M. Gemma Urbanová (1991–2009)

M. M. Františka Panroková (2009–5.3. 2020)

3.6. Národnostní složení

Národnost nebyla kritériem a v začátcích se ani neuváděla. Ovšem dle matrik v archivu kongregace lze zjistit místo narození sester a podle toho je možné odvodit národnost. Kongregace byla založena v Čechách, její zakladatelkou byla Češka a po celou dobu svého působení si udržela český ráz. Nicméně již mezi sestrami, které vstoupily do kongregace hned v prvních letech její činnosti, můžeme nalézt jednu ženu narozenou ve Vídni, jmenovala se Agatha Guilielma Bauer, jednalo se tedy o rakouskou příslušnici. Druhá žena, která se narodila v Rakousku přesněji v Linci, Clara Theresie Beranek, se nejprve stala zástupkyní/asistentkou generální představené, po smrti Kristiány Šebestové byla dokonce zvolena druhou generální představenou. V roce 1909 skládala svaté sliby Berchmann Kaut, která je narozená ve Vídni. V roce 1915 pak složila svaté sliby Ursula Soukupová, která je taktéž narozená ve Vídni, ovšem dle příjmení není možné určit, zda v německé rodině. Dále dle

---

¹⁵⁰ Tamtéž str. 25–26.

¹⁵¹ Kongregace sester Nejsvětější Svátosti. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kongregace_sester_Nejsvětější%C3%AD_Svátosti.

jmen či místa narození vstoupilo do roku 1941 dalších pět žen nenarozených v Čechách, respektive ne v českých rodinách (jako příklad uvedu Crescentii Holzhaiderovou, narozená v obci Oppolz¹⁵²). Do kongregace dále vstupovaly i dívky/ženy z Polska. Je záznam i o vstupu jedné dívky z Kraňska tedy dnešního Slovinska.¹⁵³

Nicméně informace o narození či příjmení neprozradí, kolik z žen s českým jménem (resp. narozených v Čechách) se hlásilo k německé národnosti, a naopak i žena s německým příjmením mohla mít českou národnost.¹⁵⁴

V roce 1934 v rámci mezinárodních sporů mezi Čechoslováky a Poláky došlo k vyhánění Čechoslováků z Polska. Československá strana se zachovala stejně a polské sestry proto musely do Polska vyřešit své papíry. V kongregaci se to týkalo čtyř novicек a šestnácti čekatelek.¹⁵⁵ Na začátku roku 1938 byla všem polským příslušnicím předepsána pokuta 30 korun za to, že překročily hranice bez pasu.¹⁵⁶ Po vytvoření Protektorátu Čechy a Morava musely v listopadu 1938 všechny sestry polské národnosti kongregaci opustit.

Mezi lety 1950–1988 existuje minimum pramenů, ze kterých by se daly čerpat jakékoliv přesnější informace o kongregaci, takže nejsou ani záznamy o sestřích. Existují jen *Nekrologia*, ale zde jsou záznamy pouze o několika sestřích, které zemřely mezi lety 2003–2008. Z nich nelze získat žádná ucelená data.

Po roce 1989 se každý rok posílají záznamy o počtu členek a domů do Říma,¹⁵⁷ zde se také uvádí, kolik členek je jaké národnosti, nejedná se ovšem o jmenné seznamy, jde pouze o čísla. Do roku 1993 byly všechny ze sester národnosti československé, po tomto roce rozlišujeme české a slovenské sestry. Sestry jiné národnosti v kongregaci nebyli a v současné době ani nejsou.¹⁵⁸

---

¹⁵² Český obec Tichá. Nachází se poblíž Dolního Dvořiště na území Česka.

¹⁵³ Archiv KSNS v Českých Budějovicích, Matrika sester vedená od roku 1887–1950. b. p.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Dějiny Kongregace 1924-1950, str. 69–70.

¹⁵⁶ Tamtéž str. 106.

¹⁵⁷ V Archivu Kongregace se nacházejí záznamy z let 1988–1999 a dále pak 2009–2019, o letech 2000–2008 jsem od sester obdržela jen přehled počtu sester, novicек v podobě tabulky.

¹⁵⁸ Archiv KSNS, korespondence s Římem. Statistické výkazy 1988–1999 a 2009–2019.

3.7. Sociální původ

Podle uvedeného místa narození můžeme zjistit, kde se jaká sestra narodila a podle toho posoudit odkud se verbovala většina sester. Ve velkých městech se narodily pouze sestry Šebestovy (Praha) a sestry, které pocházely z Rakouska (Linec či Vídeň). Většina sester tedy pochází z malých měst nebo z vesnic. Zajímavé je, že jen minimum sester pochází přímo z Českých Budějovic, spíše byly z vesnic v okolí. V matrikách jsou záznamy o povolání otce sester. Většina z nich byla rolníky, sedláky, dělníky, nebo také obuvníky či krejčími. Několik z nich bylo také hostinskými. Pouze v jednom případě máme záznam o písaři, v jednom o majiteli domu v Českých Budějovicích a úředníkovi z Vídně.¹⁵⁹

V matrice je uvedeno celkem 324 jmen, ne všechny však působily v Českých Budějovicích, některé z nich působily v ostatních filiálních domech. Bohužel v matrikách není uvedeno, kde daná sestra působila.¹⁶⁰

3.8. Vývoj počtu členek

První stanovy byly potvrzeny a schváleny v roce 1891, v témže roce do kongregace vstoupily první členky. Mezi nimi byla i Marie Šebestová, starší sestra Kristiány Šebestové, která přestoupila od Školských Sester de Notre Dame. Její přestup musel být schválen biskupem Říhou.¹⁶¹ V následujícím roce, tedy 1892, měla kongregace jen pět sester¹⁶², ale v následujících letech nastal celkem rychlý nárůst členek. V roce 1893 bylo sester již dvacet dva.¹⁶³ V roce 1910 se uvádí již 81 sester a 11 novic¹⁶⁴, tedy můžeme pozorovat vcelku velký nárůst členek. Pro zajímavost bych uvedla, že v roce 1890 (tedy tři roky po založení kongregace) bylo v Českých Budějovicích 27 tisíc obyvatel a v roce 1910 to bylo přibližně 41 tisíc obyvatel.¹⁶⁵ V následujících letech nastal jistý úpadek, co se stavu sester týče. V roce 1922 evidují katalogy kongregace pouze 52 členek, ale již o rok později je sester 103, tedy vidíme opět velký nárůst,

---

¹⁵⁹ Archiv KSNS v Českých Budějovicích, Matrika sester vedená od 1887–1950. b. p.

¹⁶⁰ SOUŠEK, Josef. *Češi a Němci v Českých Budějovicích v 2. polovině 19. století a 1. polovině 20. století*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Dušan Foltýn. str. 93–97.

¹⁶¹ URBANOVÁ, Gemma., *Láska smír: životopis M. M. Magdaleny Šebestové, zakladatelky Kongregace Sester Nejsvětější svátosti*. České Budějovice: Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti, 1995. s. 67.

¹⁶² *Catalogus Venerabilis Cleri saecularis et regularis Dioceseos Bohemo-Budvicensis pro Anno Domini 1892*.

¹⁶³ *Catalogus Venerabilis Cleri saecularis et regularis Dioceseos Bohemo-Budvicensis pro Anno Domini 1893*.

¹⁶⁴ *Catalogus Venerabilis Cleri saecularis et regularis Dioceseos Bohemo-Budvicensis pro Anno Domini 1910*.

¹⁶⁵ HAAS, Antonín. *Velikost lidských sídel v Budějovickém kraji v letech 1654–1910*. In: *Jihočeský sborník historický*. České Budějovice: Krajské vlastivědné museum 1958, roč. 27, s. 37–47, 90–97. ISSN 0323004X.

bohužel se mi ale nepodařilo zjistit, čím byl způsoben. V této době již kongregace patřila k největším ve městě. Trend růstu počtu sester pokračoval až do roku 1938, kdy bylo v kongregaci 158 sester. Tímto rokem však skončily dobré časy, protože začala válka, během níž sestry musely omezit svou činnost (byl jim zabavován majetek, byly rušeny školy a prostory kongregace byly zabírány vojáky). Ani po skončení války nenastaly lepší časy. V roce 1948 je v katalogu poslední zápis o počtu sester. Jejich počet činil 67.

Tabulka 1: Vývoj počtu sester dle katalogu z archivu KSNS ¹⁶⁶

Rok	Počet sester
1892	5
1893	22
1910	81
1922	52
1923	103
1938	158
1948	67

Ovšem počty členek jsou dle všeho nepřesné, protože jsem v dalších pramenech, konkrétně v matrikách sester, našla rozdílné údaje (viz tabulka 2).¹⁶⁷ Rozdíly mohou být způsobeny nepřesnými zápisy nebo tím, že v jednom aspektu se berou pouze sestry s věčnými sliby, zatímco v druhém i se sliby dočasnými. Bohužel ani poté, co jsem se ptala současné sestry, jsem se nedozvěděla, co by mohlo být důvodem těchto rozdílů (a zvláště v roce 1948 velmi velkého rozdílu).

Tabulka 2: Vývoj počtu sester dle matrik

Rok	Počet členek
1887	5

¹⁶⁶ SOUŠEK, Josef. *Češi a Němci v Českých Budějovicích v 2. polovině 19. století a 1. polovině 20. století*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Dušan Foltýn. str. 93–97.

¹⁶⁷ Archiv KSNS v Českých Budějovicích, Matrika sester vedená od 1887–1950. b. p.

1891	16
1901	57
1911	97
1921	98
1948	102

Po roce 1948 byla postupně činnost omezována. Vyvrcholilo to v roce 1950, kdy byly sestry přestěhovány z Budějovic do Hostinného. V té době působily ve dvaceti sedmi domech po celých Čechách a na Moravě. Dne 31. srpna získaly nový azyl ve františkánském kláštře v Hostinném, ale na svou dosavadní činnost musely zapomenout. Byly nuceny pracovat v papírnách v Krkonoších, staré sestry byly převezeny do Vidnavy, Hejnic a Varnsdorfu.

V roce 1958 získaly opuštěnou bývalou školní budovu v Dolních Albeřicích, kterou si postupně opravily. Zde pak zůstaly až do roku 1993. V tomto období byl dům ve správě České katolické charity, od které v roce 2002 převzala budovu do svého vlastnictví kongregace, když od roku 1992 sloužil jako filiální dům pro staré sestry.

O období mezi lety 1950 až 1989 je velmi málo odstupných materiálů. Jak mi bylo sděleno v kongregaci, tak se sestry v této době bály mít nějaké záznamy a dokumenty o kongregaci u sebe, takže i když je zvládly odvést, tak je někdy samy ničily, aby se nedostaly do nepovolaných rukou a aby jim případně nějak neuškodily. Po roce 1989, kdy se postupně obnovovala činnost, bohužel nedošlo k sepsání vzpomínek pamětnic, protože na to nebyl prostor a čas. Zkrátka se řešily v tu chvíli důležitější organizační a provozní věci, jako restituce majetku, stěhování se nejprve do Boršova a v roce 1992 do Českých Budějovic a v současné době již z důvodu vysokého věku pamětnic nebo jejich smrti není možné získat ucelené vzpomínky.

Jistá doba uvolnění nastala v šedesátých letech. V roce 1968 se skládaly i obláčky (tři čekatelky) a svaté sliby (tři novicky se staly sestrami), v roce 1969 vstoupily další dvě čekatelky a v roce 1970 další čtyři. Poslední obláčka se konala v roce 1970, poté byly náboženské řády opět silně omezovány. Od roku 1971 až do roku 1988 vstoupilo do Kongregace SNS osm žen, ale pouze jako tajné sestry,¹⁶⁸ doživotní sliby pak šest z těchto

---

¹⁶⁸ Tajné sestry nenosily řeholní roucho, ale civilní šaty.

osmi skládalo po roce 1989, dvě z kongregace odešly. Tyto tajné sestry působily v Černošicích nad Labem a v Brně, kde byly sledovány i tajnou policií.¹⁶⁹ Z tohoto období pochází i záznam z korespondence s Římem z 15. 5. 1969. Jedná se o generální statistiku ke dni 31. prosince 1968. Díky tomu víme, že v tomto roce bylo v kongregaci osm novickek a 138 sester.¹⁷⁰ Bohužel další záznam pochází až ke dni 31. prosince 1989, to v kongregaci zůstalo 82 sester s doživotními sliby a pět s dočasnými. Nebyla zde ani jedna čekatelka ani novicka. Kongregace vlastnila pět domů, což je velký rozdíl oproti roku 1948, kdy jich bylo 27.¹⁷¹

V roce 1998 sestry přišly o jeden dům, z důvodu pokročilého věku ukončily svoje služby na pražském arcibiskupství. Zároveň v tomto roce byla jedna sestra propuštěna ze zdravotních důvodů. Objevila se u ní maniodepresivní psychóza.¹⁷²

Od roku 1989 můžeme sledovat postupný úbytek sester. Postupně umírají staré sestry a o vstup do kongregace není velký zájem. Od roku 2003 není evidována žádná novicka a od roku 2008 už v kongregaci působí pouze sestry s doživotními sliby.¹⁷³ Je otázkou, zda se tento trend podaří zastavit a zda znovu nastane období, kdy bude o vstup do Kongregace SNS opět zájem. Druhým možným výsledkem je, že kongregace skončí stejně jako v minulosti skončilo a rozpadlo se několik řeholních řádů, ať už ženských nebo mužských. Jak mi bylo řečeno v kongregaci, tak problém spočívá i v tom, že v současné době je Kongregace SNS nenápadnou a málo známou kongregací, která je známá pouze ve své lokalitě.

Tabulka 3: Vývoj počtu členek po roce 1989¹⁷⁴

Rok	Sestry celkem	Sestry s doživotními sliby	Sestry s dočasnými sliby	Novicky	Čekatelky
1989	87	82	5	0	0
1992	75	72	3	6	3

¹⁶⁹ Osobní vzpomínky sester Kongregace SNS.

¹⁷⁰ Archiv KSNS, Korespondence s Římem, Statistika za rok 1968.

¹⁷¹ Tamtéž, Statistika za rok 1989.

¹⁷² Tamtéž, Statistika za rok 1998.

¹⁷³ Tamtéž, Statistiky 1989–2019.

¹⁷⁴ Tamtéž.

1996	58 (z toho jedna Slovenka)	57	11	2	0
2003	51 (z toho jedenáct Slovenek)	46	4	1	0
2008	37 (z toho jedenáct Slovenek)	37	0	0	0
2013	26 (z toho deset Slovenek)	26	0	0	0
2018	23 (z toho devět Slovenek)	23	0	0	0
30. 6. 2020	22 (z toho jedenáct Slovenek)	22	0	0	0

4. Školská činnost

Kongregace sester Nejsvětější Svátosti byla založena s hlavním úmyslem věnovat se vzdělávání dívek. Samotná zakladatelka Kristiána Šebestová byla vyučená učitelka, a i sama učila ve škole na Smíchově.

Ihned po zřízení kongregace byl založen první vzdělávací kurz pro dívky, kde se měly učit šití a dalším ručním pracím. Již v roce 1890 pak byla otevřena škola hry na hudební nástroje, kde se vyučovalo hře na housle, klavír a citeru. Na této škole se vyučovalo německy. Závěrečnou zkoušku dívky skládaly za přítomnosti biskupa a dalších hostů. V roce 1896 dostala kongregace výnosem zemské rady ze dne 15. července 1896 č. 15151 povolení zřídit šicí školu. Dne 21. září 1896 pak bylo sestrám uděleno vynesemím c. k. ministerstva kultu a vyučování ve Vídni ze dne 28. července 1896 č. 18668 povolení zřídit jednotřídní německou školu. První správkyní (dnes funkce ředitelky) se stala Františka Šebestová. Školu mohly zprvu navštěvovat pouze dívky ubytované v kongregačním penzionátu, později i dívky městské. Právo veřejné školy obdržela škola 19. července 1902.¹⁷⁵

Důležité pro vzdělávací činnost bylo otevření českého pokračovatelského kurzu pro dívky, které chtěly být literárními učitelkami. Tyto dívky, ale musely konat zkoušky jako externistky na některém veřejném vzdělávacím ústavě. Ihned po otevření tohoto kurzu se přihlásily čtyři dívky. Tento kurz byl zprvu pouze tříletý, ale již ve školním roce 1900/01 byl o jeden ročník rozšířen a celé studium bylo rozloženo do čtyř let. Zájem byl veliký ve školním roce 1903/04 bylo dohromady ve všech ročnících 86 žákyň.¹⁷⁶

Od roku 1903 byl otevřen ústav ke vzdělání učitelek (učitelský ústav). Vyučovat se začalo od školního roku 1903/04. Ihned se ukázal problém se sháněním učitelských sil, neboť v Českých Budějovicích bylo v témže roce založeno i dívčí lyceum. To byla jakási konkurence při snaze získat dostatek učitelů. Nakonec se podařilo obsadit všechny učitelské posty. Na škole učili, jak veřejní učitelé (např. profesor Matěj Kaska, který učil dějepis nebo profesor Petr Rada, který učil krasopis a kreslení), tak i sestry z kongregace. Do prvního ročníku bylo přijato 40 žákyň. Ve stejném roce byla zřízena i dvoutřídní cvičná škola, do které ihned nastoupilo 22 žákyň.¹⁷⁷

---

¹⁷⁵ Archiv KSNS, Pamětní kniha 1887–1934, str. 72–73.

¹⁷⁶ Tamtéž str. 103–104.

¹⁷⁷ Tamtéž str. 104–105.

Jistá konkurence vyrostla v roce 1904, kdy v Českých Budějovicích otevřely učitelský ústav Školské sestry de Notre Dame. Ale nakonec se oba ústavy doplňovaly, protože vypisovaly přijímací řízení jednou za dva roky, tedy jeden rok ústav Kongregace SNS a druhý rok ústav Školských sester de Notre Dame. Přijímací zkoušky se konaly z jazyka, kterým se vyučovalo, dále z matematiky, kreslení, zkoušeny byly také z hudebního sluchu a musely předkládat své ručně vyrobené výtvary, aby ukázaly zručnost. Školní rok se příliš nelišil od toho, jak ho známe my v současnosti. Škola začínala v září a končila koncem června. Pololetí bylo v polovině února. Prospěch se hodnotil průběžně, vysvědčení dostávaly dívky v pololetí a na konci roku, hodnoceny byly mravy, pilnost a prospěch.¹⁷⁸ Po absolvování čtyř let je čekaly maturitní zkoušky (tzv. zkoušky dospělosti), té se jako zkušební komise účastnili všichni učitelé toho ročníku, zástupce školského úřadu a ředitel školy.¹⁷⁹

Od roku 1904 byl schválený disciplinární řád (plnil funkci dnešního Školního řádu), kde je popsáno, jak se mají žákyně chovat vůči učitelům, navzájem, jak omlouvat nepřítomnost, jak se chovat ve škole ale i po škole a o prázdninách, možnosti ubytování, pokud jejich rodiče nejsou z okolí nebo města. V řádu jsou také uvedeny tresty za porušení (např. napomenutí třídního učitele, pokáraní od ředitele, vyloučení z ústavu a poslední možnost vyloučení ze všech škol).¹⁸⁰

Jakým způsobem probíhalo zkoušení a ověřování vědomostí žákyň během školního roku není v kronice popsáno. V ní jsou pouze zapsány maturitní zkoušky a zkoušky, které probíhaly během rodičovského sdružení, které se konalo v prvním pololetí v prosinci a ve druhém v dubnu nebo v květnu, ale zápisy o konání těchto sdružení nejsou pravidelné. Během rodičovského sdružení byly dívky před svými rodiči, respektive před jejich zástupci přezkoušeny z hlavních předmětů a rodiče se mohly podívat na sešity a na výtvary svých dcer.¹⁸¹

Na škole se učilo dvakrát týdně náboženství, pak se také vyučovala nauka o výchově a vyučování i s praxí, dále pak dějepisu, zeměpisu, přírodopisu, přírodopytu (odpovídá dnešní výuce fyziky), matematice (aritmetice i geometrii), vyučovacím jazyku a cizímu jazyku, krasopisu, kreslení, zpěvu, hudbě (i teorie) a ženským pracím (to je rozdíl oproti ostatním

---

¹⁷⁸ Archiv KSNS, Kronika učitelského ústavu, nestránkováno, obrazová příloha (školní rok 1905/06)

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Archiv KSNS, Řád disciplinární soukr, čes. ústavu ku vzdělání učitelek s právem veřejnosti v klášteře Sester Nejsvětější Svátosti v Českých Budějovicích.

¹⁸¹ Archiv KSNS, Kronika učitelského ústavu, nestránkováno.

ústavům, kde se tento předmět nevyučoval).¹⁸² Vyučovací den probíhal následovně. První tři vyučovací hodiny probíhaly bez přestávky, pak následovala krátká desetiminutová přestávka a mezi dalšími následujícími hodinami byly desetiminutové přestávky pokaždé. Součástí výuky byla také praxe na cvičné škole a také v mateřské škole, kterou konaly všechny dívky a dále ve čtvrtém ročníku konaly praxi na školském ústavě u Školských sester de Notre Dame nebo v ústavu hluchoněmých.¹⁸³

Během školního roku se dívky vydávaly na různé výlety po okolí. Většinou se jednalo o návštěvy poutních a historických míst jako například Dobrá Voda, Zlatá Koruna, Nové Hrady, Český Krumlov, Hosín či Hluboká nad Vltavou.¹⁸⁴

Ačkoliv bylo studium na učitelském ústavě placeno (platilo se školné, stravné a příspěvky na učebnice), bylo možné v případě dívek ze sociálně slabších (nemajetných rodin) požádat o odpuštění školného a stravného.¹⁸⁵

Jak je zmíněno výše, Kongregace SNS spravovala také cvičnou školu, ta byla součástí ústavu pro vzdělávání učitelek a až do roku 1941 byla pětiletá, poté se stala pouze dvouletou.¹⁸⁶

Další školou, kterou Kongregace SNS spravovala, se v roce 1938 stalo Řádové československé dívčí reálné gymnázium. Požadavek na zřízení byl podán již v květnu 1937, v témže roce bylo zřízení schváleno ministrem školství. Vyučovat se začalo ve školním roce 1938/39. Dívky byly na gymnázium přijímány z obecných a měšťanských škol na základě přijímacích zkoušek. Bohužel ve válečných letech 1939–41 byla výuka několikrát přerušena a v září 1942 byla výuka na všech církevních školách zakázána. Poslední záznamy z válečného období v kronice pocházejí z roku 1941 a na ně navazují až záznamy z roku 1945, kdy byly opět vyhlášeny přijímací zkoušky a znovu začala výuka na gymnáziu. Po válce sestry spravovaly gymnázium do 16. května 1949, kdy veškeré školy převzal stát. Z Národní školy sester Nejsvětější Svátosti byla vytvořena VI. národní škola a ze Střední školy sester Nejsvětější Svátosti se stala V. střední škola.¹⁸⁷

---

¹⁸² Archiv KSNS, Kronika učitelského ústavu, nestránkováno.

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Kronika řádového čl. dívčího reál. gymnasia Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti, nestránkováno.

Stejně jako v kronice učitelského ústavu tak i v kronice gymnázia jsou zápisy o zkouškách, výletech, přednáškách, začátku a konci školního roku, výjimečných událostech, návštěvách divadel atd.¹⁸⁸

Kongregace SNS měla i svou měšťanskou dívčí školu. Ta byla otevřena již v roce 1922,¹⁸⁹ ale kronika je vedena až od roku 1940 a končí převzetím školy státem roku 1949. I v této kronice jsou záznamy stejné povahy jako v těch předešlých, navíc zde jsou ovšem velmi důležité informace především z válečných let. Za nejdůležitější považuji informaci, že v říjnu 1942 poskytly některé místnosti Školským sestrám de Notre Dame a Kongregaci Milosrdných sester Karla Boromejského, které musely své domy a klášter opustit, neboť byly zabrány pro potřeby německé armády.¹⁹⁰

Jak zmiňuji výše 23. září 1942 byla definitivně zrušena veškerá výuka na klášterních školách, sestry i dorost musely pracovat pro vojenské účely.¹⁹¹ Poté Kongregace SNS provozovala pouze mateřskou školu v Suchém Vrbném a v Činěvsi.¹⁹²

Po válce byla plně obnovena veškerá školská činnost kongregačních škol. Červenec a srpen byly věnovány usilovné přípravě na otevření škol. I přes náročné vyjednávání o zařazení do sítě veřejných s ministrem školství Nejedlým se církevní školy setkávaly s nepochopením. Přesto 3. září 1945 byla obnovena výuka na obecné smíšené škole a na dívčích školách. V areálu byla jedna budova zřízena jako penzionát pro studentky, které nebyly z Českých Budějovic. Vyučovalo se všem předmětům jako před válkou, byl pouze vyučován další cizí jazyk a to ruština, kterou ale vyučovala laická profesorka. V květnu roku 1947 se kongregační školy dočkaly a obdržely právo veřejnosti.¹⁹³

Po převratu v únoru 1948 a vzhledem k tomu, že sestry-učitelky vstoupit do státních služeb byly v mezi 9. a 14. prosince školy uzavřeny. Definitivní konec škol Kongregace SNS přišel 14. května 1949, kdy vešel v platnost zákon 95/1948 Sb. o jednotném školství. Všechny školy

---

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ Archiv kongregace, Pamětní kniha 1887–1934, str. 314–315.

¹⁹⁰ Dějiny Kongregace 1924–1950, str. 139–140.

¹⁹¹ Tamtéž str. 143.

¹⁹² Tamtéž str. 147.

¹⁹³ Tamtéž str. 151–184.

se tak staly státními.¹⁹⁴ Zabrán byl i veškerý majetek škol. Zprvu (do 31. srpna 1949) působily na nově zřízených školách sestry, ale protože definitivně odmítly vstoupit do státních služeb (a odložit tím řeholní šat), byly propuštěny ze školství.¹⁹⁵

V období od roku 1950 do roku 1989 Kongregace SNS nemohla provozovat žádnou školu.

Po roce 1989 se podařilo obnovit pouze církevní mateřskou školku v Lipenské ulici. Tato školka byla znovuotevřena 1. září 1992¹⁹⁶ a působí do současnosti. V roce 1996 musela být budova školky kompletně zrekonstruována.¹⁹⁷ Kapacita školky byla původně 75 dětí po rekonstrukci byla zvýšena na 85 dětí a dle záznamů v kronikách bývá prakticky plně obsazena. Hned v prvním roce bylo zapsáno 61 dětí. Činnost mateřské školy je dána tematickými plány, jen je doplněna o výuku křesťanských prvků jako láska k bližnímu svému, tolerance, nesobeckost, odpuštění atd. Činnost je velmi podobná jako na státních mateřských školkách, děti se účastní plaveckých výcviků, besídek, chodí do divadla či kina, pořádají besídky pro rodiče a příbuzné dětí, pořádají výlety atd. Třídy jsou rozděleny na tři oddělení podle věku, nejmladší se nazývají „třída Píšťalka“, starší „třída Beruška“ a nejstarší „třída Hvězdička“.¹⁹⁸ Ve školce nepůsobí jen sestry z kongregace, ale i civilní pracovnice,¹⁹⁹ to souvisí s upadajícím počtem členek v celé kongregaci, kdy jsou postupně sestry-učitelky odvolávány ze školky k práci v klášteře.²⁰⁰ V současné době pracují ve školce pouze tři sestry, z toho je jedna ředitelkou. Dále vedou sestry Misijní klubko, kde se setkávají i starší děti. Zde je patrný odkaz na prvotní cíle zakladatelky Kristiány, která chtěla, aby bylo podporováno křesťanské smýšlení dětí a také jejich misijní činnost.²⁰¹

---

¹⁹⁴ Obrazová příloha, Přeměna školy podle zákona č. 95/1948 Sb.

¹⁹⁵ Tamtéž str. 220–241

¹⁹⁶ Textová příloha 1., Opis zřizovací listiny církevní mateřské školy v Českých Budějovicích, Lipenská 3.

¹⁹⁷ Archiv KSNS, Kronika církevní mateřské školy Lipenská 3, České Budějovice 1992–2000, nestránkováno.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Tamtéž, obrazová příloha.

²⁰⁰ Výpověď sestry Jany.

²⁰¹ Eucharistie Paramenta. Eucharistie Paramenta [online]. Copyright © 2019 Eucharistie paramenta. Všechna práva vyhrazena. [cit. 14.07.2020]. Dostupné z: <http://www.eucharistie-paramenta.cz/index.php?id=1008>.

5. Závěr

Tématem mé bakalářské práce bylo popsat historii a činnost Kongregace sester Nejsvětější Svátosti v Českých Budějovicích. Práce byla hodně ovlivněna nedostupností pramenů a z velké části vychází z práce s kronikami a pamětními knihami, které jsou uloženy v mateřinci kongregace. Hlavní problém nastal po roce 1950, kdy i vinou stěhování a rozdělení sester neexistuje žádné ucelené dílo, které by reflektovalo a popisovalo tuto dobu a bohužel po roce 1989 nedošlo k sepsání vzpomínek pamětnic, protože v té době bylo třeba zařídit důležitější věci. Nyní už je to prakticky nemožné. Sestry, které si tuto dobu pamatují už nežijí anebo jsou velmi pokročilého věku, případně i nemocné. Pokud nedojde k objevení nějakých ztracených nebo neznámých materiálů, asi se o této době a o životě v ní už nic víc nedozvíme.

Kongregace byla založena Kristiánou Šebestovou v roce 1887 a okamžitě se začala rozvíjet a růst. Postupně se stala jednou z největších kongregací v Českých Budějovicích. Důležitým místem byl Dům svaté Kristiány, který se od založení stal mateřincem a dále kostel Božského Srdce Páně, který byl vybudován v Rudolfovské ulici v roce 1904. Kongregace nebyla aktivní pouze v Českých Budějovicích, ale přebírala i další filiální domy, a to nejen na Českobudějovicku.

Hlavní činností bylo hned od počátku vzdělávání a výchovné působení na dívky, péče o staré a nemocné lidi, pomoc chudým lidem. Další činností byla a stále je paramentní výroba.

Největší období rozkvětu nastalo v období od roku 1905 do druhé světové války. V tomto období byly založeny školy kongregace. Rozvoj částečně zpomalila první světová válka, ale dalo by se říct, že neznamenal pro kongregaci žádnou katastrofu. Po válce se konaly přestavby a úpravy kongregačních budov.

Černé období začalo obdobím protektorátu. Musely odejít sestry polské národnosti, neustálé kontroly, zavření škol, přidělové lístky apod. Bohužel ani po válce nenastaly pro Kongregaci SNS lepší časy. Po nástupu komunistické strany do čela státu začalo omezování a rušení řeholních organizací v celé zemi. Sice nejprve v 12. dubna 1948 byla kongregace schválena papežem, ale to bylo na dlouhou dobu poslední pozitivní událost, která se udála. Nedlouho poté bylo rozhodnuto, že jsou zrušeny všechny nestátní školy, takže také církevní. Sestry z Kongregace SNS byly nuceny 1. srpna 1950 odejít z Budějovic, byly odstěhovány přes celou republiku do Podkrkonoší. Zde musely pracovat v továrnách. Nejprve našly azyl v Hostinném, poté v Meziměstí, trvalý náhradní domov ovšem našly až v roce 1958 v Dolních Albeřicích, kde byly až do roku 1992.

Po roce 1989 se Kongregaci SNS postupně vrátil všechny majetek. Čtyřicetileté období, kdy bylo křesťanství potlačováno komunistickým režimem, se projevilo. Důkazem je, že před rokem 1948 působily sestry v 27 domech, po roce 1989 pouze v pěti. Ke zlepšení situace nedošlo, a tak k roku 2020 vlastní pouze dva. Dalším důkazem je snižující se počet členek. Ještě v roce 1968 bylo 138 sester, v roce 1989 už jen 82 a počty se stále snižují. K roku 2020 jich je pouze 22 a co je možná horší, že od roku 2003 nepřistoupila žádná nová dívka. Je tedy možné, při nejčernějším scénáři, že za několik let může Kongregace SNS zaniknout.

Celými dějinami Kongregace SNS se táhl vztah s petriny. Tento vztah je každou stranou zobrazován rozdílně, kvůli tomu byly tyto dvě kongregace ve dlouhé při, která se uklidnila až v devadesátých letech 20. století. Celý tento spor je oběma stranami zobrazován rozdílným způsobem. V současné době jsou vztahy dobré a petrini jsou nyní zpovědníky sester.

Důležitou částí této bakalářské je školská činnost kongregace. Zde jsem vycházela z kronik jednotlivých ústavů. Nejpodrobnější kroniku měl Učitelství ústav, který byl založen již v roce 1903 a fungoval až do roku 1949 (s přerušením během druhé světové války). K ostatním institucím nejsou kompletní kroniky, respektive záznamy o činnosti. Kronika měšťanské školy pojednává pouze o období 1940–1949, přičemž škola fungovala od roku 1922. V téže roce jako Učitelství ústav byla založena i obecná škola. V současné době spravuje Kongregace SNS pouze mateřskou školku. K ní jsou vedeny podrobné kroniky v letech 1992–2010.

Touto prací jsem se snažila popsat činnost a dějiny lokální kongregace v Českých Budějovicích. V současné době se jedná o méně známou kongregaci, ale v minulosti patřila tato kongregace k významným společenským organizacím ve městě, která velmi přispěla v oblasti školství, protože v té době ještě nebyly tak rozšířené dívčí školy.

Snad se mi můj záměr vydařil a alespoň částečně se mi podařilo přispět touto prací k regionální historii a také k tomu, aby činnost této dnes už malé kongregace nebyla zapomenuta.

6. Seznam použitých informačních zdrojů

Prameny nevydané

Archiv Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, 80 let Kongregace sester Nejsvětější Svátosti.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Album k dějinám Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti.

Archiv Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti, Dějiny kongregace 1924–1950.

Archiv Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, Dějiny Kongregace sester Nejsvětější Svátosti.

Archiv Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, Gemma Urbanová, Kronika Kongregace sester Nejsvětější Svátosti (České Budějovice) 1950–2010.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Kronika Církevní mateřské školy České Budějovice Lipenská 3, roky 1992–2000.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Kronika Církevní mateřské školy České Budějovice Lipenská 3, roky 2000–2005.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Kronika Církevní mateřské školy České Budějovice Lipenská 3, roky 2006–2010.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Kronika charitního domu pro řeholnice v Dolních Albeřicích.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Kronika řádového čl. dívčího reál. gymnasia Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Kronika učitelského ústavu (1903–1939).

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Korespondence s Římem.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Matrika Sester vedená v letech 1887–1950.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Nekrologia.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Pamětní kniha 1887–1935.

Archiv kongregace sester Nejsvětější svátosti, Pamětní kniha 1935–1950.

Archiv Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, opis listiny z data 11. 12. 1913, ve kterém se potvrzuje nezávislost obou kongregací.

Catalogus Venerabilis Cleri saecularis et regularis Dioceseos Bohemo-Budvicensis

pro Anno Domini 1884–1922.

Catalogus saecularis et regularis Cleri Dioceseos Bohemo-Budvicensis pro Anno

Domini 1922–1948. (mezi lety 1944 a 1947 katalogy nevycházely).

SOA Třeboň, Biskupský archiv, Stanovy Kongregace sester Nejsvětější svátosti Oltární v diecézi česko-budějovické. České Budějovice, 1915, sign. VI-D-7, č. kar. 1671. b. p.

SOA Třeboň, Biskupský archiv, České Budějovice, Řeholníci v duchovní správě – Kongregace sester Nejsvětější Svátosti oltární České Budějovice, 1903–1945, Potvrzení o zvolení nové představené z 3. 5. 1926, sing. V., D-7, karton 1671.

SOA Třeboň, Biskupský archiv, Ženské kláštery: Sestry Nejsvětější Svátosti České Budějovice, sign. V. D-7, č. kar. 1671. b. p.

Literatura

Encyklopedie Českých Budějovic. Redaktor Juraj Thoma. České Budějovice: Nebe, 1998. 592 s. ISBN 80-238-3392-8.

HAAS, Antonín. *Velikost lidských sídel v Budějovickém kraji v letech 1654–1910*. In: Jihočeský sborník historický. České Budějovice: Krajské vlastivědné museum 1958, roč. 27, s. 37–47, 90–97. ISSN 0323004X.

JAKŠIČOVÁ, Dana, *Konec času jistoty. Školské sestry v českých zemích a druhá světová válka*, Jihočeský sborník historický, Supplementum 8, České Budějovice 2018.

JAKŠIČOVÁ, Dana, *Dcery své doby? Školské sestry v českých zemích v letech 1851–1938 (1950)*, I-II, Č. Budějovice 2012.

KADLEC, Jaroslav. *Českobudějovická diecéze*. Vyd. 1. České Budějovice: Sdružení sv. Jana Neumanna, 1995. 146 s. Setkání. ISBN 80-901602-3-9.

KAPLAN, Karel. *Stát a církev v Československu v letech 1948-1953*. Brno: Doplněk, 1993. Studie, materiály, dokumenty. ISBN 80-85270-22-6.

KRATOCHVÍL, Alois František. *Zavátou stopou: život a dílo P. Petra*. Vyd. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992. 326 s. ISBN 80-85527-15-4.

NOVOTNÝ, Miroslav, *Řeholní kongregace v Čechách na přelomu 19. a 20. století v kontextu proměn náboženského milieu*, Theatrum historiae 2008.

NOVOTNÝ, Miroslav, *Mariánská družina učitelek a kandidátek při kostele Božského Srdce Páně v Českých Budějovicích (Mariánské družiny v Českých Budějovicích v první polovině 20. století)*. In: Od středověkých bratrstev k moderním spolkům (= Documenta Pragensia 18), Praha: Archiv HMP a Scriptorium, 2000, s. 281–294 či *Mariánské družiny na jihu Čech od konce 16. do počátku 20. století*, Jihočeský sborník historický 2002.

NOVOTNÝ, Miroslav. *Mariánské družiny na jihu Čech od konce 16. do počátku 20. století*. In: Jihočeský sborník historický 2002. České Budějovice 2002, roč. 71, s. 5–42. ISBN 80-86260-18-6.

SOUŠEK, Josef. *Češi a Němci v Českých Budějovicích v 2. polovině 19. století a 1. polovině 20. století*. Praha, 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Dušan Foltýn. str. 93–97.

Stát a církev v roce 1950. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. *Historia ecclesiastica*. ISBN 80-85959-71-2.

URBANOVÁ, Gemma, in VLČEK, Vojtěch. *Ženské řehole za komunismu (1948-1989): sborník příspěvků z konference pořádané Konferencí vyšších představených ženských řeholí v ČR a Českou křesťanskou akademií dne 1. října 2003 v kostele sv. Voršily v Praze*. Olomouc: MCM, 2005. ISBN 80-726-6195-7.

URBANOVÁ, Gemma. *Láska a smír: životopis M. M. Magdaleny Šebestové zakladatelky Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti*. Praha: Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti, 1995. 123 s. ISBN 80-270-4096-5.

Internetové zdroje

Eucharistie Paramenta. Eucharistie Paramenta [online]. Copyright © 2019 Eucharistie paramenta. Všechna práva vyhrazena. [cit. 14.07.2020]. Dostupné z: <http://www.eucharistie-paramenta.cz/index.php?id=1008>.

Kongregace sester Nejsvětější Svátosti. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2020 [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kongregace_sester_Nejsvětějš%C3%AD_Svátosti.

YMCA Setkání. YMCA Setkání [online] [cit. 14.07.2020]. Dostupné z: <https://www.setkani.org/alberice/dum>.

Seznam příloh

Textové přílohy

Text číslo 1: Opis zřizovací listiny církevní mateřské školy v Českých Budějovicích, Lipenská 3

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Kronika Církevní mateřské školy České Budějovice Lipenská 3, roky 1992–2000

Text číslo 2: Opis dekretu definitivního schválení Kongregace sester Nejsvětější Svátosti

Zdroj: Archiv Kongregace seester Nejsvětější Svátosti

Obrazové přílohy

Obrázek 1: Kristiána Šebestová, zakladatelka Kongregace SNS

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Album k dějinám Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti

Obrázek 2: Kostel Božského srdce Páně

Zdroj: Archiv autorky

Obrázek 3: Domov v Dolních Albeřicích

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Album k dějinám Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti

Obrázek 4: Františkánský klášter v Hostinném nad Labem

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Album k dějinám Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti

Obrázek 5: Schválení Kongregace jako diecézní řeholní společnosti

Obrázek 6: 6. generální představená Gemma Urbanová

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Album k dějinám Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti

Obrázek 7: Ukázka paramentní výroby

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Album k dějinám Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti

Obrázek 8: Sestra Imelda v řeholním rouchu

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Album k dějinám Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti

Obrázek 9: Ilustrace kostela Božského Srdce Páně v Pamětní knize 1887–1934

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Pamětní kniha 1887–1935

Obrázek 10: Ukázka z pramenu Pamětní kniha 1887-1934

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Pamětní kniha 1887–1935

Obrázek 11: Generální představené, zleva: 3. Tekla Farková, 4. Evangelista Říhová, 5. Klementina Hartmanová

Zdroj: Archiv Kongregace sester Nejsvětější svátosti, Album k dějinám Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti

Přílohy

Textové přílohy

Text číslo 1.

Opis zřizovací listiny církevní mateřské školy v Českých Budějovicích, Lipenská 3

Podle ustanovení §1 a násl. vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 452/91 Sb. o zřizování a činnosti církevních škol a škol náboženských společností a §10 zákona čís. 564/96 Sb. o státní správě a samosprávě ve školství

ZŘIZUJE

Kongregace sester Nejsvětější Svátosti, zastoupená generální představenou M. M. Gemmou Urbanovou, dosud sídlem v Dolních Albeřicích č. 1 p. Horní Maršov s výhradou schválení ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky jako rozpočtovou organizace

Církevní mateřskou školu se sídlem v Čes. Budějovicích, Lipenská č. 3 a to s účinností od 1. září 1992. Církevní mateřská škola bude sloužit pro všechny děti územního obvodu Čes. Budějovice bez ohledu na to, zda jde o děti věřících či nevěřících rodičů.

Náplň mateřské školy bude dána časově tematickými plány výchovné práce pro mateřské školy. Výchova bude obohacována o křesťanské prvky jako je láska k bližnímu, odpuštění, vzájemné usmíření, tolerance, nesobeckost apod. a usměrňována podle výsledků kontrol výchovně vzdělávací činnosti prováděných Českou školní inspekcí.

Církevní mateřská škola se zakládá na neurčitou dobu a hospodaří s věcmi a majetkovými právy, které převezme k 1.9. 1989. Statutárním orgánem církevní mateřské školy je ředitelka jmenována zakladatelem, která školu řídí, plní povinnosti vedoucí organizace a je oprávněna jednat ve všech věcech jménem církevní mateřské školy.

Text číslo 2.

Opis dekretu definitivního schválení Kongregace sester Nejsvětější Svátosti

Definitivní schválení

N. 429–48 B 127

DEKRET

Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti v Českých Budějovicích, jejíž mateřinec jest v diecési českobudějovické, obdržela od Sv. Stolce dekret pochvalný a první schválení Stanov dne 27. února 1933 na čas a na způsob zkoušky.

A když po dalších letech Kongregace rozkvétala hojnými plody k dobru Církve, generální představená pokorně žádala Sv. Otce o schválení Kongregace a o definitivní schválení Stanov.

Náš Sv. Otec, z Božské Prozřetelnosti papež PIUS XII., poskytl dne 12. dubna 1948 audienci Prefektu Posvátné Kongregace pro záležitosti řeholníků a řeholnic Jeho eminenci kardinálu Aloisiu Lavitrano. Uvážil při ní odporučující listy J. Excelencí nejdůstojnějších Ordinářů, v jejichž diecésích jsou domy Kongregace a vyslechl návrh nejdůstojnějších Konsultorů. Svaty Otec pak dobrotivě schválil Kongregaci a definitivně schválil a potvrdil Stanovy s některými změnami a dodatky. Toto je provedeno tímto dekretem.

Exemplář Stanov se uchovává v archivu Posvátné Kongregace.

Jakákoliv opačná ustanovení nemohou zvrátit platnost tohoto dekretu.

Dáno v Římě ze Sekretariátu Posvátné Kongregace pro řeholní záležitosti,

dne, měsíce a roku jak svrchu uvedeno.

L. S. † Al. Card. Lavitrano

† J. Dr. Prasseto

Praefectus

secr.

Obrazové přílohy

Obrázek 1: Kristiána Šebestová, zakladatelka Kongregace SNS

Obrázek 2: Kostel Božského srdce Páně

Obrázek 3: Domov v Dolních Alběřicích

Obrázek 4: Františkánský klášter v Hostinném nad Labem

Řehole Kongregace ctihodných
Sester Největější Svátosti oltářní byla
dne 8. prosince 1887 biskupským ordi-
nariátem v L. Budejovicích schválena,
a tím se jí dostalo právního kanonického.

V L. Budejovicích 8. prosince 1887.

+ Martin Josef, m. p.
biskup.

M. J.

lasti doslovně s průpisem
opatřeným kolkem za
Ze soudní kanceláře c. k. okresního soudu
v Budejovicích, dne 6. prosince 1913

*Raty
ok. 1913.*

Obrázek 5: Schválení Kongregace jako diecézní řeholní společnosti

Obrázek 6: 6. generální představená Gemma Urbanová

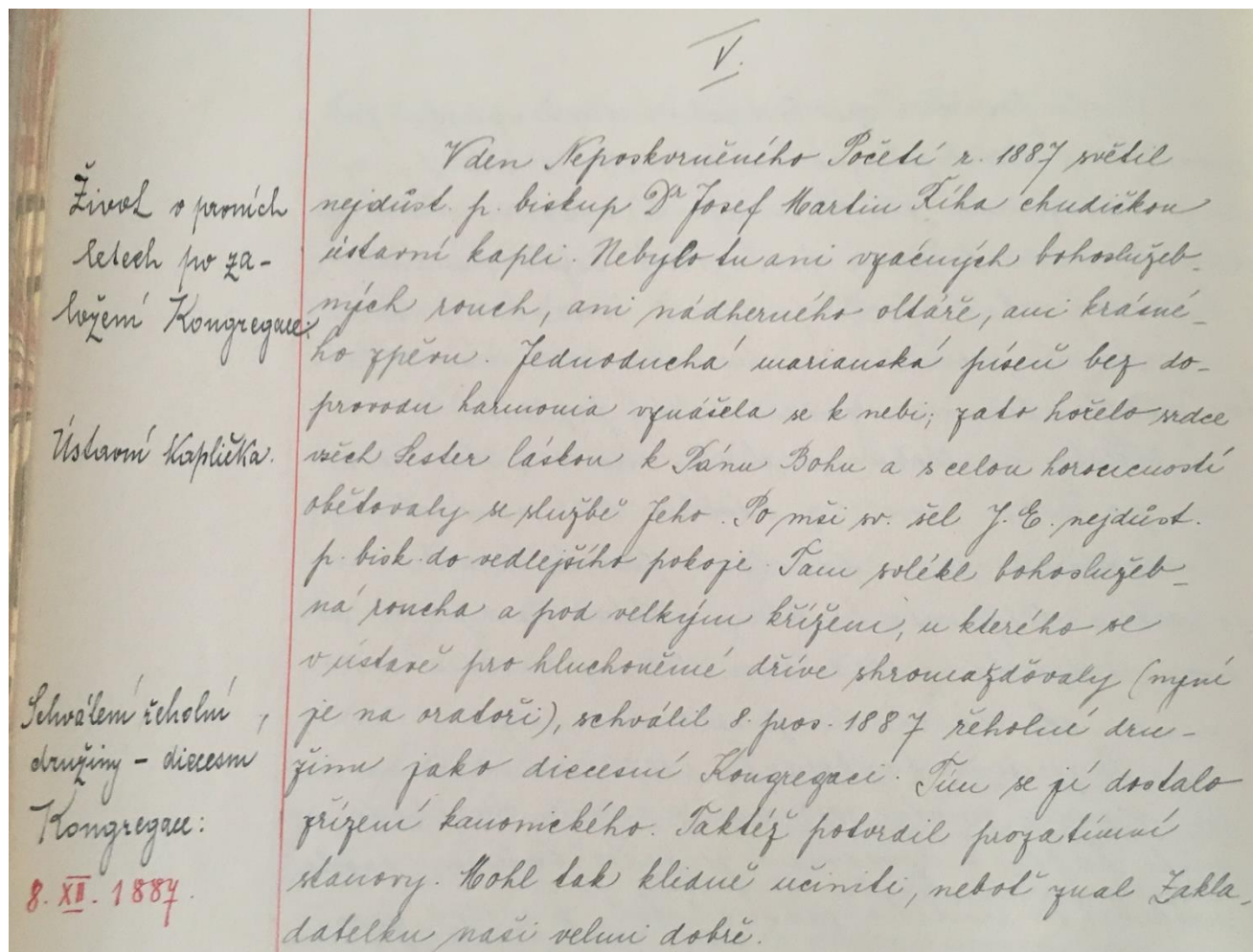
Obrázek 7: Ukázka paramentní výroby

Obrázek 8: Sestra Imelda v řeholním rouchu

Obrázek 9: Ilustrace kostela Božského Srdce Páně v Pamětní knize 1887–1934

Obrázek 10: Ukázka z pramenu Pamětní kniha 1887-1934

Obrázek 11: Generální představené, zleva: 3. Tekla Farková, 4. Evangelista Říhová, 5. Klementina Hartmanová